

Regionaal Investeringsfonds Holland Rijnland

Onderzoek door de samenwerkende
rekenkamers en rekenkamercommissies

van Hillegom, Lisse, Noordwijkerhout, Leiden,
Leiderdorp, Noordwijk, Teylingen,
Voorschoten en Oegstgeest

Bevindingenrapportage

Den Haag, 26 november 2013

Colofon

Projectnummer: 35597

Auteurs: Yorick van den Berg (B&A)
Tessa van den Berg (PBLQ Zenc)
Peter Castenmiller (PBLQ Zenc)
Yermo Wever (B&A)
m.m.v. Ruud Mollema (RA/RE) (PBLQ HEC)

B&A B.V.
Prinses Margrietplantsoen 87
Postbus 829
2501 CV Den Haag
t 070 - 3029500
f 070 - 3029501

e-mail: info@bagroep.nl
http: www.bagroep.nl

© Copyright B&A B.V. 2013.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

B&A is gevestigd in Den Haag, Arnhem en Amsterdam.

26-11-2013 14:28:00

Inhoudsopgave

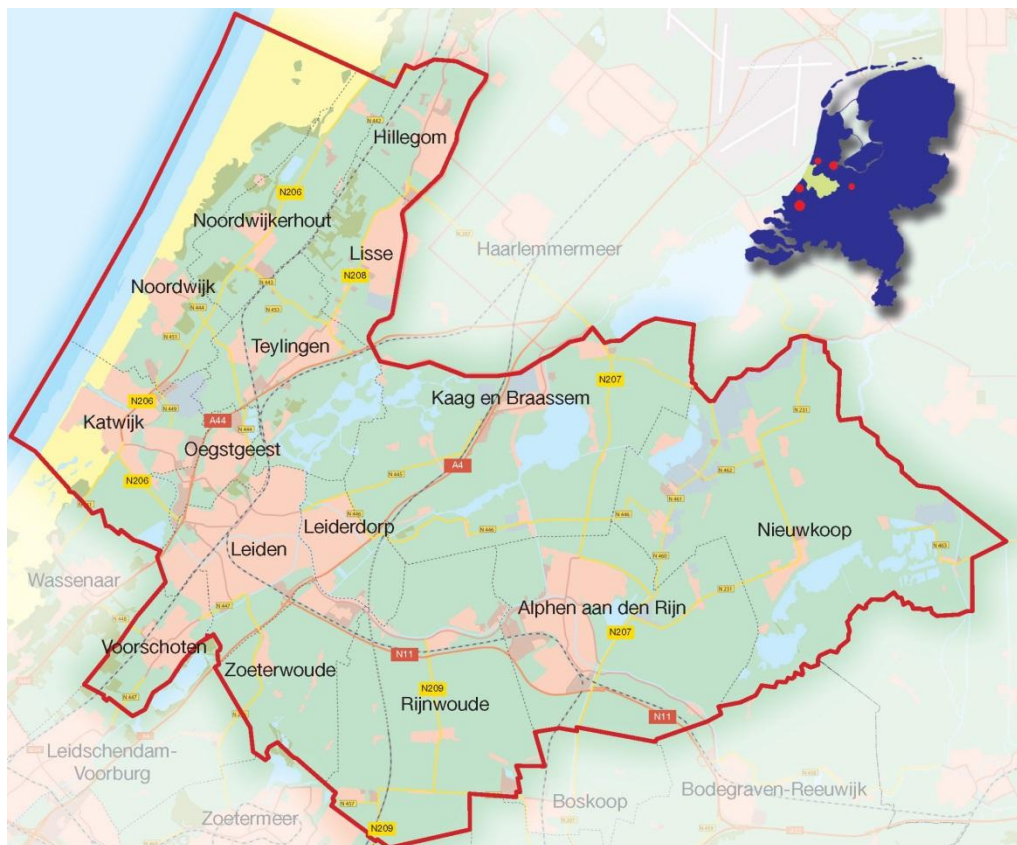
1	Inleiding	5
1.1	De samenwerking in Holland Rijnland	5
1.2	Doel- en vraagstelling	6
1.3	Onderzoeksaanpak	7
1.4	Leeswijzer	8
2	Het functioneren van het Regionaal Investeringsfonds	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Inrichting en functioneren van het RIF	9
2.2.1	Aanleiding voor het RIF	9
2.2.2	Taken Holland Rijnland rond het RIF	10
2.2.3	Aansturing	12
2.2.4	Besluitvorming	14
2.2.5	Reserveringen	15
2.2.6	Informatievoorziening en verantwoording	16
2.3	Betalingen gemeenten en uitgaven RIF	18
2.3.1	Betalingen gemeenten	18
2.3.2	Uitgaven RIF	20
2.4	Effectiviteit en efficiency	21
2.4.1	Over de effectiviteit	21
2.4.2	Over de efficiency	23
2.5	Tussenbalans en beantwoording van onderzoeksvragen	26
3	Rol gemeenteraden	29
3.1	Inleiding	29
3.2	Aansturing en controle	29
3.3	Informatievoorziening over het RIF	30
3.4	Nadere verkenning van de informatievoorziening en beïnvloedingsmogelijkheden	32
3.5	Tussenbalans en beantwoording onderzoeksvragen	33
	Bijlage 1: Bevindingen met betrekking tot de projecten van het RIF	35
	Bijlage 2 Normenkader	51
	Bijlage 3: Bevindingen betrokkenheid raden bij besluitvorming RIF(-projecten)	59
	Bijlage 4: Informatie en bronnen	71
	Bijlage 4: Tekst van artikel 17 in het Treasury Statuut	75

1 Inleiding

1.1 De samenwerking in Holland Rijnland

Holland Rijnland is een samenwerkingsverband van vijftien gemeenten. Samenwerking vindt plaats op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De samenwerking betreft de gemeenten Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Rijnwoude, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude. Dit is weergegeven op onderstaande kaart.

Op 28 maart 2007 hebben twaalf van de gemeenten, die toen aangesloten waren bij het samenwerkingsverband ingestemd met het oprichten van een Regionaal Investeringsfonds (RIF). In de periode 2008 tot en met 2022 wordt in totaal 142,5 miljoen euro door de samenwerkende gemeenten in dit fonds gestort. In 2013 is door de gemeenten besloten de tweede tranche aan het RIF toe te voegen. Deze tranche bestaat uit een aanvullende bijdrage van 37,5 miljoen Euro voor het realiseren van de Rijnlandroute en een verlenging van het RIF tot en met het jaar 2024.

Met het RIF leveren de gemeenten een financiële bijdrage aan vijf projecten met een groot regionaal en infrastructureel belang:

- Rijnlandroute
- Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV)-net Zuid-Holland Noord (voorheen genaamd: RijnGouwelijn)

- Programma Ontsluiting Greenport, waaronder de Duinpolderweg, de noordelijke verbinding tussen de N206 en de A44
- Versterking Greenport Duin- en Bollenstreek
- Regionaal Groenprogramma (of ook wel genaamd: Groenfonds)

De Rekenkamercommissies van negen bij het RIF betrokken gemeenten¹ hebben de vraag gesteld in hoeverre het samenwerkingsverband Holland Rijnland doelmatig en doeltreffend uitvoering geeft aan de taken rond het RIF. Ook willen de Rekenkamercommissies inzicht in de bestedingen en de mogelijkheden voor de deelnemende gemeenteraden om te sturen en te controleren.

B&A en PBLQ Zenc hebben van maart tot en met juli 2013 aan het onderzoek uitvoering gegeven. Deze rapportage geeft de bevindingen weer.

1.2 Doel- en vraagstelling

De doelstelling van het onderzoek is het geven van inzicht in:

- de doelmatigheid en doeltreffendheid van de wijze waarop Holland Rijnland uitvoering geeft aan het Regionaal investeringsfonds,
- de bestedingen in het kader van het Regionaal investeringsfonds,
- de mogelijkheden voor de gemeenteraden om te sturen en te controleren op het Regionaal investeringsfonds.

De hoofdvraag luidt als volgt: *“In hoeverre geeft het samenwerkingsverband Holland Rijnland doelmatig en doeltreffend uitvoering aan de taken rond het Regionaal investeringsfonds, hoe zien de bestedingen van het Regionaal investeringsfonds er uit en wat zijn de mogelijkheden voor gemeenteraden voor sturing en controle?”*

De bijbehorende deelvragen zijn de volgende:

1. Welke taken heeft Holland Rijnland rond het RIF en op welke wijze zijn die vastgelegd?
2. Welke bestedingen hebben tot nu toe plaatsgevonden en welke voorziene bestedingen zijn er tot en met 2022?
3. Hoe verloopt de besluitvorming over het beleid en het beheer van het RIF?
4. Hoe is de cofinanciering rond het Groenprogramma vormgegeven en wat zijn de effecten van dat beleid?
5. Hoe is de verantwoording aan de gemeenteraden over de besluitvorming en bestedingen geregeld?
6. In welke mate is sprake van een doelmatige uitvoering van de taken door Holland Rijnland?
7. In hoeverre kunnen de raden van de deelnemende gemeenten met de reguliere informatie over het RIF hun sturende en controlerende rol uitoefenen?

¹ Het gaat om de Rekenkamercommissies van Hillegom, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Teylingen en Voorschoten. In voorkomende gevallen betekent dit dat geen aandacht is besteed aan de specifieke gang van zaken binnen de overige aan het RIF deelnemende gemeenten.

1.3 Onderzoeksaanpak

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag is de volgende onderzoeksaanpak gevolgd:

- **Stap 1: Documentstudie.** In de eerste stap zijn relevante documenten bestudeerd, zoals:
  - Verordeningen en overeenkomsten aangaande het Regionaal investeringsfonds
  - Begrotingen, jaarrekeningen en financiële rapportages aangaande het Regionaal investeringsfonds
  - Agenda's, agendastukken en notulen van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland
  - Agenda's, agendastukken en notulen van de vergaderingen van de raden van de deelnemende gemeenten waarin het RIF aan bod is gekomen
  - Vergelijkingsmateriaal van fondsen van andere, soortgelijke gemeenschappelijke regelingen.

In bijlage 4.1 is een overzicht van bestudeerde documenten te vinden.

- **Stap 2: Interviews.** In de volgende stap zijn de bevindingen uit de documentstudie nader verdiept door het houden van interviews. Wij hebben gesproken met:
  - Medewerkers vanuit de ambtelijke organisatie van Holland Rijnland
  - Leden van het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur
  - Leden van de Portefeuillehoudersoverleggen (PHO)
    - Bestuur en Middelen
    - Ruimte
    - Verkeer en Vervoer
  - Betrokkenen bij de provincie Zuid-Holland
  - Directeur van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM)

In bijlage 4.2 is een overzicht van respondenten weergegeven.

- **Stap 3: Bijeenkomst met het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland.** In deze stap zijn afgevaardigden namens het Algemeen Bestuur bevraagd over:
  - hun kennis over en beoordeling van (het functioneren van) het Regionaal Investeringsfonds,
  - de huidige en gewenste rol ten aanzien van het Regionaal Investeringsfonds, op het gebied van informatievoorziening, sturing en controle.

In bijlage 4.3 is een overzicht van de deelnemers aan de bijeenkomst weergegeven.

- **Stap 4: Rapportage.** De bevindingen uit de voorgaande stappen zijn geanalyseerd op basis van een normenkader. Het normenkader is door de begeleidingscommissie vastgesteld en wordt aan het einde van deze paragraaf gegeven. De resultaten daarvan zijn beschreven in een conceptrapportage. Vervolgens is het feitendeel van de rapportage zowel bij de deelnemende gemeenten ingebracht voor ambtelijk wederhoor, als bij de ambtelijke organisatie van Holland Rijnland. Op basis van het ambtelijk commentaar is het rapport aangepast en aangevuld met conclusies en aanbevelingen. Een volgende versie van de rapportage is voor bestuurlijk wederhoor aangeboden aan de Colleges van de deelnemende gemeenten.
- Tot slot is de rapportage gepresenteerd aan de raden van de deelnemende gemeenten.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de uitgangspunten, de bestedingen en de effectiviteit en efficiency van het Regionaal investeringsfonds in beeld gebracht. In hoofdstuk 3 staat de rol van de gemeenteraden ten aanzien van het Regionaal investeringsfonds centraal. De bijlagen bevatten weergaven van specifieke bevindingen over de verschillende onderdelen van het RIF. De beantwoording van onderzoeksvraag 4, die betrekking heeft op één onderdeel van het RIF, wordt dientengevolge in bijlage 2 onderbouwd.

2 Het functioneren van het Regionaal Investeringsfonds

2.1 Inleiding

Het onderhavige onderzoek richt zich op de effectiviteit en efficiency van het RIF, de bestedingen vanuit het RIF en de mogelijkheden die gemeenteraden hebben voor sturing en controle. In dit hoofdstuk staan de bestedingen, de effectiviteit en efficiency centraal. Om hier inzicht in te geven kent het hoofdstuk twee onderdelen. Paragraaf 2.2 geeft eerst overwegend feitelijke informatie over de inrichting en het functioneren van het RIF. Paragraaf 2.3 gaat vervolgens in op de effectiviteit, efficiency en bestedingen van het RIF.

2.2 Inrichting en functioneren van het RIF

2.2.1 Aanleiding voor het RIF

In 2002 tekenen de gemeenten in de Duin- en Bollenstreek en de Leidse Regio samen met de provincie Zuid-Holland een Programma van Afspraken. Het programma bevat 14 afspraken over de belangrijkste ambities voor de regio. Voor de realisatie van de afspraken zijn diverse middelen en inspanningen nodig. In januari 2006 stellen de Colleges van de gemeenten in de regio Holland Rijnland vast dat vijf projecten in het Programma van Afspraken dusdanig grote investeringen vergen, dat deze de draagkracht van de individuele gemeenten ver overstijgen. De investeringen van de gemeenten betreffen cofinanciering van drie projecten die onder verantwoordelijkheid van de provincie worden uitgevoerd. Daarnaast zijn de investeringen bedoeld voor twee andere projecten, die hieronder worden geïntroduceerd.

In oktober 2006 worden diverse ambtelijke en bestuurlijke regiobijeenkomsten georganiseerd waarin de aanwezigen worden geïnformeerd over de ontwikkelingen in de regio, het Programma van Afspraken en de vijf projecten. In november 2006 wordt een intentieovereenkomst en de financiële uitwerking aan de Colleges gestuurd, met het verzoek deze voor te leggen aan hun gemeenteraden. Enkele gemeenteraden maken van deze gelegenheid gebruik om opmerkingen en kanttekeningen te plaatsen.²

Het Algemeen Bestuur van het samenwerkingsverband Holland Rijnland heeft vervolgens op 28 maart 2007 ingestemd met de overeenkomst Regionale Investeringsstrategie (RIS) en de instelling van een Regionaal Investeringsfonds (RIF). “Het fonds heeft tot doel het medefinancieren door Holland Rijnland van de kosten die verbonden zijn aan de uitvoering van de volgende vijf regionale projecten op het gebied van ruimtelijk-economische ontwikkeling, infrastructuur en landschap”³:

- a. de Rijnlandroute,
- b. het HOV-net Zuid-Holland Noord (voorheen RijnGouwelijn),
- c. de Noordelijke Ontsluiting Greenport,
- d. de Versterking Greenport Duin en Bollenstreek (voorheen Greenport Duin- en Bollenstreek) en
- e. het Regionaal Groenprogramma.

² Hoofdstuk 3.3 bevat een specificatie van de gemaakte opmerkingen.

³ Overeenkomst RIF, artikel 2, Doel oprichting fonds. De navolgende opsomming (a t/m e) is niet letterlijk geciteerd omdat inmiddels de naamgeving van de projecten is gewijzigd.

Hieronder lichten wij deze projecten kort toe:

Rijnlandroute

De Rijnlandroute is een nieuwe provinciale wegverbinding tussen de kust (Katwijk) en de A4 bij Leiden. Deze nieuwe verbinding is van belang voor de regio Holland Rijnland, met name rondom Leiden en Katwijk. De Rijnlandroute is bedoeld om de economische potentie van de regio en de direct hieraan grenzende gemeenten als Wassenaar en Leidschendam-Voorburg te kunnen ontwikkelen en nieuwe woningbouw te kunnen ontsluiten.

HOV-net Zuid-Holland Noord

De oorspronkelijke doelstelling van dit project van de provincie Zuid-Holland was het realiseren van een lightrailverbinding tussen Leiden en Katwijk: de RijnGouwelij-West. In overleg met de gemeenten in de regio Holland Rijnland is de provincie tot een andere scope van het project gekomen. De aanleg van een lightrailverbinding is losgelaten. Nu heeft het project tot doel om te komen tot een hoogwaardig regionaal OV-netwerk, bestaande uit een verbeterde treinverbinding en meerdere buscorridors. Met de provincie is een bredere afspraak omtrent het Hoogwaardig Openbaar Vervoer in de regio gemaakt. Dit betreft eveneens een uitbreiding van de capaciteit van het spoor naar Utrecht. De afspraken beperken zich daarmee niet louter tot de regio.

Noordelijke Ontsluiting Greenport

De doelstelling van de Noordelijke Ontsluiting Greenport is het verbeteren van de doorstroom van het wegennet tussen de noordelijke bollengemeenten (Hillegom, Lisse, Noordwijkerhout, Teylingen) en Amsterdam/ Schiphol, voor woon-werkverkeer, vrachtwagens en toeristisch verkeer. Het resultaat dient de gebiedskwaliteit, de economie en de leefbaarheid in de dorpskernen te versterken.

Regionaal Project Versterking Greenport Duin en Bollenstreek

De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) is de uitvoerder van het Regionaal Project Versterking Duin- en Bollenstreek en is te beschouwen als het regionaal ontwikkelbedrijf voor de herstructurering van de Duin- en Bollenstreek. De GOM is in maart 2010 opgericht door de zes greenportgemeenten: Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen. De missie van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij is het door middel van actieve gebieds(her)ontwikkeling tot stand brengen van een economisch en ruimtelijk vitale Duin- en Bollenstreek.

Regionaal Groenprogramma

Bij de inrichting van het samenwerkingsverband Holland Rijnland is geconstateerd dat de verstedelijking de kwaliteit van het landschap, bestaande uit kustgebied, bollenteelt, diverse landgoederen en het veenweide en plassengebied onder druk zet. Om de unieke en waardevolle kenmerken van de regio te behouden, is een deel van de gelden in het Regionaal Investeringsfonds bedoeld voor bijdragen aan groenprojecten.

2.2.2 Taken Holland Rijnland rond het RIF

In de beheersverordening zijn de taken van Holland Rijnland rondom het RIF vastgelegd. In de verordening zijn verschillende taken benoemd voor het AB en DB.

Deze zijn in onderstaande tabel beschreven:

Taken DB	Taken AB
<p>Artikel 6 (Beheer en Voeding van het Fonds), lid 1 legt het beheer van het fonds bij het DB. De beheerskosten (lid 5) komen ten laste van het Samenwerkingsorgaan (Holland Rijnland).</p>	<p>In artikel 8 (Programma Regionale Investeringsstrategie) krijgt het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland de taak om per Regionaal Project uiterlijk op 1 januari 2012 een Programma vast te stellen, waarin de activiteiten waarvoor de financiële bijdrage wordt verleend nader worden omschreven.</p>
<p>In artikel 8 (Programma Regionale Investeringsstrategie), lid 4 en 5 is vastgelegd dat het Dagelijks Bestuur in geen geval overgaat tot de voorbereiding van een Projectovereenkomst of de voorbereiding van verstrekking van enige financiële bijdrage ten laste van het Fonds, voordat een Programma voor het desbetreffende Regionaal Project is vastgesteld. Het Programma dient als uitgangspunt voor de inhoud van de Projectovereenkomst.</p> <p>In lid 5 van hetzelfde artikel is vastgelegd dat het Dagelijks Bestuur bevoegd is om binnen de ruimte die een Programma hem daartoe laat, nadere invulling te geven aan deelprojecten.</p>	<p>Artikel 13 (Tussentijds onderzoek naar inkomsten en te verwachten uitgaven van het Fonds) geeft aan het AB de taak om op basis van onderzoek dat het Dagelijks Bestuur daartoe heeft uitgevoerd te bepalen of er een reëel uitzicht bestaat op realisatie van een Programma voor 1 januari 2023.</p>
<p>In artikel 9 (Inhoud en Voorbereiding van de Projectovereenkomst) krijgt het DB de volgende taak (lid 1): “ten behoeve van de uitvoering van een Regionaal Project als bedoeld in artikel 2, eerste lid, a tot en met c stellen het Dagelijks Bestuur en de betrokken Medeoverheid gezamenlijk een Projectovereenkomst op, met inachtneming van het bepaalde in de leden 2 tot en met 11. Het Dagelijks Bestuur legt de ontwerp-Projectovereenkomst ter finale beoordeling voor aan het Algemeen Bestuur, tezamen met een overzicht van alle financiële consequenties die het aangaan van de Projectovereenkomst heeft voor het beheer van het Fonds gedurende de resterende looptijd en de adviezen van de Portefeuillehoudersoverleggen</p>	<p>Artikel 15 (Wijziging gemeentelijke financiële bijdragen aan het Fonds) regelt dat het Algemeen Bestuur kan besluiten tot verlaging of verhoging van de jaarlijkse bijdrage aan het Fonds. Dit onder de voorwaarde dat de betreffende gemeente in 2012 aannemelijk kan maken dat ten minste dertig procent van de bouwopgave niet wordt gerealiseerd door externe oorzaken. Of als van de deelnemende gemeente in 2012 redelijkerwijs verwacht mag worden dat de betreffende gemeente minstens dertig procent meer zal realiseren van de bouwopgave. Dit alles ook onder de voorwaarde dat dit pas kan na consultering van de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten.</p>
<p>Artikel 10 (Niet voorziene gevallen) legt de beslissingsbevoegdheid voor gevallen waarin de verordening niet voorziet bij het DB.</p>	

Taken DB	Taken AB
<p>Artikel 11 (Rekening en verantwoording van het Fonds) legt een verantwoordingstaak bij het DB om “jaarlijks aan het Algemeen Bestuur door middel van de jaarrekening verantwoording af over de rechtmatigheid en doelmatigheid van de inkomsten en uitgaven van het Fonds” af te leggen.</p>	
<p>Artikel 13 (Tussentijds onderzoek naar inkomsten en te verwachten uitgaven van het Fonds) geeft het DB de taak om onderzoek uit te voeren naar de financiële gevolgen voor het Fonds van:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. de mogelijk opgetreden vertraging in de vaststelling van één of meer Programma's b. de mogelijk opgetreden vertraging in de uitvoering van één of meer Regionale Projecten waarvoor nog geen Projectovereenkomst is aangegaan d. de noodzaak van een wijziging van de door iedere gemeente jaarlijks te leveren financiële bijdrage aan het Fonds 	

De verordening legt geen expliciete taken bij de ambtelijke organisatie van Holland Rijnland. De ambtelijke organisatie van Holland Rijnland voert uiteraard wel taken uit, maar in opdracht van het DB en AB. In de praktijk betekent dit dat de ambtelijke organisatie van Holland Rijnland belast is met de uitwerking van de programma's voor elk van de projecten, de verantwoording (inhoudelijk en financieel) en de voorbereiding van de besluiten in AB en DB. Daarnaast zijn medewerkers van Holland Rijnland op verschillende andere wijzen betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van projecten. Zo participeren medewerkers van Holland Rijnland in de provinciale projectgroepen die zich bezighouden met de drie infrastructurele projecten en ondersteunen zijn gemeenten in de uitvoering van de verschillende groenprojecten. De organisatie van Holland Rijnland beschouwt deze betrokkenheid en de daarmee gemoeide inspanningen als onderdeel van hun kerntaak.

2.2.3 Aansturing

Het beheer van het RIF is ondergebracht bij het intergemeentelijk samenwerkingsverband Holland Rijnland. De wettelijke grondslag voor het instellen en beheren van een Regionaal Investeringsfonds is te vinden in artikel 5 van de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland.

Algemeen Bestuur

Zoals elk intergemeentelijk samenwerkingsverband kent Holland Rijnland een Algemeen Bestuur en een Dagelijks Bestuur. Het Algemeen Bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeenteraden of Colleges van de deelnemende gemeenten. Het Algemeen Bestuur komt vier keer per jaar bijeen. Het Algemeen Bestuur is het hoogste besluitvormende orgaan van het samenwerkingsverband.

Holland Rijnland kent een 'gemengd bestuursmodel'. Dat betekent dat gemeenten zelf kiezen of zij Collegeleden, raadsleden of een combinatie daarvan afvaardigen in het Algemeen Bestuur. Elke gemeente vaardigt minimaal twee personen af. Als een gemeente meer dan 20.000 inwoners telt mag dat er per 20.000 inwoners, 1 afgevaardigde meer zijn. Het aantal leden in het Algemeen Bestuur is echter niet van invloed op de stemverhouding. Voor elke 10.000 inwoners (afgerond naar boven) wordt één stem uitgebracht, met een minimum van twee stemmen. Daardoor kan het aantal stemmen per gemeente variëren van twee stemmen (voor kleine gemeenten) tot vierentwintig (Leiden).⁴

(Bron: Website Holland Rijnland)

Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur wordt door het Algemeen Bestuur aangewezen. De leden van het Dagelijks Bestuur worden verkozen uit het Algemeen Bestuur en blijven, ook na hun benoeming tot lid van het DB, deel uitmaken van het Algemeen Bestuur. In 2010 is de voordracht van de leden van het Dagelijks Bestuur door de voorzitter van het Algemeen Bestuur gedaan, in nauw overleg met de Colleges van B&W van de betrokken gemeenten. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zes leden én een voorzitter. Dit Dagelijks Bestuur vergadert in een tweewekelijkse frequentie.

Holland Rijnland hanteert drie regioclusters: Duin- en Bollenstreek, de Leidse Regio en de Rijnstreek. Uit de drie clusters worden elk twee leden voor het Dagelijks Bestuur voorgedragen. Elk lid van het Dagelijks Bestuur is portefeuillehouder voor een of meerdere beleidsvelden. Het Dagelijks Bestuur doet na advisering door het Portefeuillehoudersoverleg voorstellen aan het Algemeen Bestuur, als de procedure dat verlangt dan wordt eerst een reactie gevraagd aan de Colleges van B&W van de deelnemende gemeenten. Ook is het Dagelijks Bestuur belast met de uitvoering van besluiten van het Algemeen Bestuur.

(Bron: Website Holland Rijnland)

Portefeuillehoudersoverleg

Over de besluiten die het Dagelijks Bestuur ter besluitvorming aan het Algemeen Bestuur wil voorleggen, wordt het DB wordt geadviseerd door het portefeuillehoudersoverleg. Elk lid van het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland voert over de inhoud en voortgang van diens portefeuille overleg met alle bij deze portefeuille betrokken lokale dagelijkse bestuurders (leden van de colleges van B&W). Tevens worden besluiten van het DB ter kennisname gebracht aan dit portefeuillehoudersoverleg. Deze overleggen vinden doorgaans 4 tot 6 keer per jaar plaats. De voorstellen worden meningsvormend besproken. Doorgaans drie weken voor ieder portefeuillehoudersoverleg vindt er ambtelijk vooroverleg (ambtelijke

⁴ Het aantal stemmen is verbonden met elke afgevaardigde van een gemeente. Aangezien elke gemeente twee afgevaardigden kent, is het minimum daardoor 2 (aantal stemmen van een gemeente met maximaal 10.000 inwoners) en maximaal 24 (ca 120.000 inwoners van Leiden resulteren in 2* 12 stemmen).

adviesgroep, afgekort AAG) plaats, waarbij de ambtenaren van de betrokken gemeenten overleggen met ambtelijk medewerkers van Holland Rijnland.

Stuurgroepen

De drie infrastructurele projecten kennen alle een stuurgroep. De stuurgroepen hebben geen positie ten opzichte van het RIF. De stuurgroepen hebben wel een rol ten aanzien van de individuele projecten. Zowel ten aanzien van de scope (inhoud, middelen, etc.) als het proces. Veelal is deze rol adviserend, aangezien de provincie in deze projecteigenaar is. Een ieder zit vanuit zijn eigen belang in deze stuurgroep. De grondgemeenten vanuit hun belang (lokale inpassing, juridisch-planologisch), de regio vanuit haar belang en de rol die zij heeft vanuit de kaderstelling door het AB (ruimtelijk economisch, regionale verkeersafwikkeling, enzovoort). De samenstelling per stuurgroep varieert per project en de fase waarin dit project zich bevindt. In de regel bestaan deze uit de projecteigenaar (provincie(s)/gemeente), grondgemeenten, regio en overige belanghebbenden (RWS, NS, ProRail). Namens de regio zit de portefeuillehouder Verkeer en Vervoer in deze stuurgroepen, die in het DB deze stuurgroepvergaderingen voorbespreekt en indien nodig besluitvorming voorlegt. Daarnaast rapporteert de portefeuillehouder V&V na afloop over de uitkomsten. In het DB wordt ook bepaald of er verdere stappen moeten worden gezet richting AB (informerend, meningvormend, besluitvormend).

2.2.4 Besluitvorming

Beheersverordening en aanvullende regelgeving

Het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland heeft op 19 december 2007 een Beheersverordening Regionaal Investeringsfonds vastgesteld (en op 17 februari 2010 gewijzigd). Deze verordening beschrijft de randvoorwaarden voor het gebruik en het beheer van het Regionaal Investeringsfonds. In deze verordening zijn de doelstelling (artikel 2) en reikwijdte (artikel 3) gespecificeerd. Verder is het nodige vastgelegd over de voeding van het fonds, het beheer en de manier waarop uitgaven kunnen worden gedaan. In artikel 13 is vastgelegd dat er in 2012 een tussentijds onderzoek plaatsvindt naar inkomsten en de te verwachten uitgaven. Dit onderzoek heeft inderdaad in 2012 plaatsgevonden (zie paragraaf 2.2.6).

Op de aansturing en het beheer van het RIF zijn daarnaast nog het 'Treasury Statuut', een 'Instructie Controllor' en een 'Instructie Accountant' van toepassing. Deze documenten zijn niet specifiek verbonden met het RIF, maar gelden voor alle financiële aangelegenheden van Holland Rijnland. Het Treasury Statuut dient er onder meer toe te voorkomen dat onverantwoorde risico's worden genomen met binnen Holland Rijnland beschikbare reserves.⁵ Als gezegd geldt dit automatisch ook voor het RIF. In het Treasury Statuut zijn eveneens de verantwoordelijkheden van diverse betrokkenen benoemd alsmede de informatievoorziening.

Vaststelling Programma's en Projectovereenkomsten

Het Algemeen Bestuur stelt per project dat wordt medegefinancierd door het RIF, een Programma vast. Hierin worden de activiteiten beschreven waarvoor de financiële bijdrage wordt verleend. Ook mag het Algemeen Bestuur, zij het alleen onder strikte

---

⁵ In het Treasury Statuut is onder meer vastgelegd dat het gebruik van derivaten niet is toegestaan (Artikel 3.3). Verder worden gelden alleen belegd bij Financiële instellingen met ten minste een AA-rating van een erkend rating-bureau (Artikel 6.1).

voorwaarden, een wijziging van een financiële bijdrage door een gemeente aan het RIF vaststellen.

De uitvoering van het beheer van de Beheersverordening ligt bij het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland. Voor het Dagelijks Bestuur geldt onder meer dat zij samen met de bij het project betrokken medeoverheid (of medeoverheden) een Projectovereenkomst opstelt, waarin de verstrekking van de financiële bijdrage ten laste van het RIF wordt geregeld. Het Dagelijks Bestuur kan pas overgaan tot de voorbereiding van een Projectovereenkomst of verstrekking van een financiële bijdrage, als het Algemeen Bestuur een Programma voor het desbetreffende project heeft vastgesteld.

Het RIF in de cyclus van mening- en besluitvorming

Het Regionaal Investeringsfonds is geen zelfstandig onderwerp in de menings- en besluitvorming door Holland Rijnland. De projecten in het RIF hebben namelijk betrekking op verschillende thema's. Deze thema's zijn verspreid over de portefeuilles van drie leden van het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland, namelijk: Verkeer en Vervoer, Natuur en Landschap en tot slot de portefeuille Ruimte. Een en ander leidt er toe dat deze thema's in drie verschillende portefeuillehoudersoverleggen aan de orde komen. Daar worden de inhoudelijke ontwikkelingen rond het desbetreffende thema besproken. Ook in het Algemeen Bestuur is het RIF geen zelfstandig agendapunt.

In de tweewekelijkse bijeenkomsten van het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland is het RIF wel een vast agendapunt. Bij dit agendapunt wordt melding gemaakt van voor de thema's in het RIF relevante beleidsontwikkelingen, zoals afspraken met provincie en Rijk.

2.2.5 Reserveringen

De totale reserveringen in het RIF lopen tussen 2008 en 2022 in totaal op tot 142,5 miljoen euro. Tijdens deze looptijd vinden er ook uitgaven plaats. Uitgesplitst naar de vijf RIF-projecten gaat het om de volgende reserveringen:

- de Rijnlandroute: 37,5 miljoen Euro
- het HOV-net Zuid-Holland Noord: 37,5 Miljoen Euro
- de Noordelijke Ontsluiting Greenport: 37,5 Miljoen Euro
- Versterking Greenport Duin en Bollenstreek: 10 Miljoen Euro
- het Regionaal Groenprogramma: 20 Miljoen Euro

Tot het jaar 2022 storten de deelnemende gemeenten elk jaar een vast geldbedrag in het RIF. De omvang van het bedrag dat elke gemeente bijdraagt aan het RIF wordt bepaald door het aantal inwoners, het aantal nieuw te bouwen woningen en het aantal vierkante meter kantooroppervlak in een gemeente. De bedragen zijn gebaseerd op het prijspeil 2007: indexering vindt in principe niet plaats, tenzij de opgebouwde rente van het RIF daartoe aanleiding geeft. Het uitgangspunt van de financiële bijdragen is dat als een project niet gerealiseerd wordt, de gemeenten hun investering terugkrijgen (inclusief de ontvangen rente).

De financiële bijdrage van het RIF heeft een maximum van 37,5 miljoen Euro. In 2013 is besloten de tweede tranche aan het RIF toe te voegen. De tweede tranche bestaat uit een aanvullende bijdrage van 37,5 miljoen Euro voor het realiseren van de Rijnlandroute en een verlenging van het RIF tot en met het jaar 2024.

Zoals al opgemerkt vindt volgens artikel 8 van de Beheersverordening Regionaal Investeringsfonds daadwerkelijke verstrekking van een financiële bijdrage ten laste van het RIF plaats als er een Programma is vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland. Op het moment van schrijven bestaan dergelijke Programma's voor: Versterking Greenport Duin en Bollenstreek, de Noordelijke Ontsluiting Greenport en het Regionaal Groenprogramma. Voor de Rijnlandroute en het HOV-net ZHN is gewerkt met bestuursovereenkomsten waarvan is afgesproken dat deze de status van programma hebben. Vanuit Holland Rijnland is op ambtelijk niveau aangegeven dat juridisch is getoetst of de bestuursovereenkomsten inderdaad de status van programma konden krijgen zodat voldaan kon worden aan de eisen zoals gesteld in de Beheersverordening. Het antwoord daarop was positief.

2.2.6 Informatievoorziening en verantwoording

Conform de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland kennen het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur een aantal informatieverplichtingen. Zo moet het Algemeen Bestuur binnen drie maanden reageren op schriftelijke vragen van de raden van de deelnemende gemeenten en aan de raden ongevraagd alle informatie geven die voor een goede beoordeling van het gevoerde of te voeren beleid nodig zijn. Het Dagelijks Bestuur moet binnen acht weken reageren op vragen van leden van het Algemeen Bestuur en aan hen ongevraagd alle informatie geven die voor een goede beoordeling van het gevoerde of te voeren beleid nodig zijn.

In principe bieden de portefeuillehoudersoverleggen aan de gemeenteraden de mogelijkheid om enige invloed uit te oefenen op de menings- en besluitvorming binnen Holland Rijnland. Deze overleggen doen immers dienst als een meningsvormend platform binnen Holland Rijnland. Bovendien kunnen de raden via deze portefeuillehoudersoverleggen informatie verkrijgen over de ontwikkelingen en besluiten binnen het samenwerkingsverband. Van de leden van de Colleges van B&W in het portefeuillehoudersoverleg wordt verwacht dat zij in hun eigen gemeente een eerstvolgend portefeuillehoudersoverleg bespreken in de desbetreffende commissie van de gemeenteraad. Welke commissie dat is, hangt af van de structuur van de lokale menings- en besluitvorming. In zeven van de negen onderzochte gemeenten (zie bijlage 3) bestaat er een 'commissie regionale zaken', waar alle voor de regionale samenwerking relevante onderwerpen ter sprake komen. In de overige twee gemeenten komen de regionale onderwerpen in de reguliere vakcommissies en/of de raad aan de orde. In een gemeente waar een 'regiocommissie' bestaat, komt geregeld ook voor dat in de vakcommissies specifieke onderwerpen ter sprake komen. De overleggen in de commissies worden benut om de portefeuillehouder te verzoeken om de belangen van de gemeente in te brengen in het portefeuillehoudersoverleg. Ook is de regiocommissie de plek waar de portefeuillehouder informatie kan verstrekken over de regionale afspraken en ontwikkelingen.

Artikel 11 van de Beheersverordening stelt dat het Dagelijks Bestuur jaarlijks aan het Algemeen Bestuur verantwoording aflegt over de rechtmatigheid en doelmatigheid van de inkomsten en uitgaven van het Regionaal Investeringsfonds. Dit doet het Dagelijks Bestuur door middel van de jaarrekening van Holland Rijnland, waarin het RIF een apart hoofdstuk vormt. Tussentijds worden geen voortgangsverslagen opgesteld. Wel worden, conform het Treasury Statuut, de portefeuillehouder in het dagelijks bestuur van Holland Rijnland en de controller elk kwartaal bericht over de liquiditeitenplanning. Elk half jaar wordt ten behoeve van deze portefeuillehouder en controller een

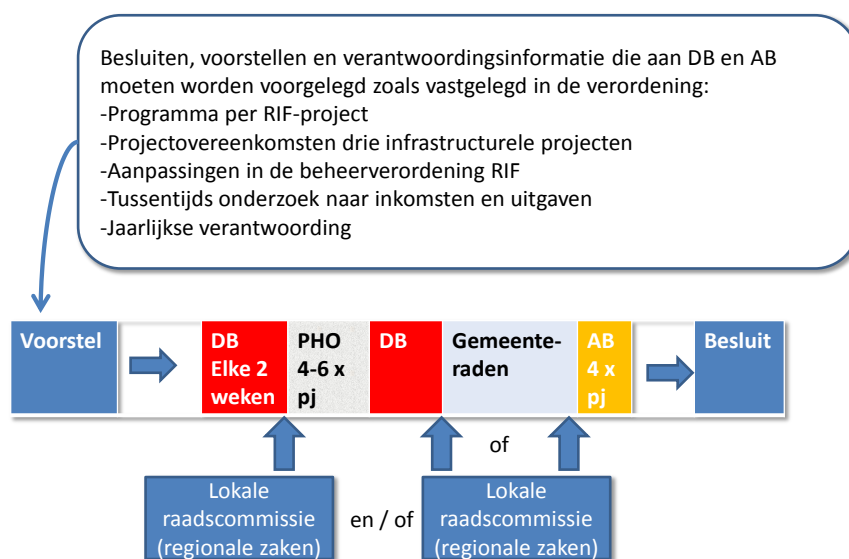

Management rapportage opgesteld over de ontwikkelingen met betrekking tot de Treasury. In bijlage 5 is de tekst van artikel 17 van het Treasury Statuut opgenomen, waarin alle informatieverplichtingen zijn gespecificeerd. In de praktijk komt het er op neer dat verantwoording over het RIF louter jaarlijks plaatsvindt en alleen in het hoofdstuk over de jaarrekening.

Zoals bepaald in artikel 13 van de Beheersverordening vond in 2012 een evaluatie van het Regionaal Investeringsfonds plaats. Doel van de evaluatie was om inzicht te geven in de voortgang van (de voorbereiding op) de projecten en in de eventuele noodzaak tot wijziging van de financiële bijdrage per gemeente. Het Algemeen Bestuur heeft op basis van de resultaten besloten tot voortzetting van de bestaande invulling van het RIF.

In onderstaand schema is aangegeven welk type besluiten, voorstellen en verantwoordingsinformatie over het RIF (conform beheersverordening RIF) op welke wijze in de besluitvormingscyclus van Holland Rijnland en vervolgens in de gemeenteraden (niets over vastgelegd in de verordening, gegevens gebaseerd op de praktijk zoals aangetroffen in het onderzoek) worden gebracht.

De cyclus Dagelijks Bestuur (DB), ambtelijke adviesgroep (AAG), portefeuillehoudersoverleg (PHO), DB, AB is altijd hetzelfde. De invulling van de besluitvorming van de gemeenteraden en raadscommissies verschilt per gemeente. Er zijn gemeenten waarin de raadscommissie voor het portefeuillehoudersoverleg in stelling worden gebracht zodat ze hun wethouder kunnen 'laden' over de voorstellen. Ook zijn er gemeenten waarin dit gebeurt voorafgaand aan de AB-vergadering. Ook de

combinatie komt voor. De regiocoördinatoren⁶ hebben in 2009 een Handboek best-practices regio opgesteld (opvraagbaar via de website van Holland Rijnland) waarin gemeenten geadviseerd worden op welke wijze welke voorstellen, besluiten en verantwoordingsinformatie van Holland Rijnland ambtelijk en bestuurlijk verankerd kunnen worden in de eigen gemeente. Voor gemeenten die geen afvaardiging hebben in het DB zijn er in de praktijk (blijkend uit het onderzoek) vijf mogelijkheden om voorstellen over het RIF te beïnvloeden:

1. Via het ambtelijk vooroverleg (ambtelijk)
2. Via het portefeuillehoudersoverleg (college van B&W)
3. Via de raadscommissie (raad)
4. Via de gemeenteraad (raad)
5. Via het Algemeen Bestuur (college en/of raad afhankelijk van afvaardiging in AB)

Het spreekt voor zich dat gemeenten met een vertegenwoordiging in het DB theoretisch twee extra momenten hebben voor beïnvloeding op het niveau van het college van B&W.

Uiteraard is de kwaliteit van de beïnvloedingsmogelijkheden voor gemeenteraden erg afhankelijk van de kwaliteit van de inrichting daarvan in de raadscommissies en gemeenteraden. Holland Rijnland voorziet in teksten die gebruikt kunnen worden ter invulling van de raadsvoorstellen (formulering van besluiten en argumentatie), waar in de praktijk meestal één op één gebruik van wordt gemaakt. Het maakt ook uit in welke mate voorstellen ook ambtelijk voorbereid worden en worden gepositioneerd (ter kennisname, ter besluitvorming, opiniërend) in de commissie of raad. Hierover meer in hoofdstuk 3.

Verder bestaat er een circuit van stuurgroepen. Juist de grondgemeenten zorgen via de stuurgroepen RijnlandRoute, destijds RGL, later HOV-ZHN, Valkenburg, en het breed bestuurlijk overleg in het kader van de NOG/POG voor hun inbreng. Deze stuurgroepen zijn te beschouwen als het cement tussen de formele bouwstenen (PHO, DB, AB, colleges).

2.3 Betalingen gemeenten en uitgaven RIF

2.3.1 Betalingen gemeenten

De gemeentelijke bijdragen aan het RIF zijn volgens een sleutel bepaald die is vastgelegd in de beheersverordening en is geaccordeerd door alle gemeenteraden. De sleutel kent twee elementen: inwoneraantal en bouwopgave. Dat betekent dat er een inwonerbijdrage (€ 245 voor de gehele periode van 15 jaar) per gemeente is en een bijdrage per te bouwen woning (€ 2000 voor de gehele periode van 15 jaar) en kantooreenheid (€ 50 voor de gehele periode van 15 jaar). In onderstaand schema zijn de uitgaven per gemeente aan het RIF weergegeven.

Gemeente	Jaarlijkse bijdrage conform verordening	Bijdrage tot en met 2013	Totale bijdrage gedurende looptijd	Bijdrage tweede tranche in totaal (te betalen in 2023)	Aanvullende bijdrage tweede tranche
Kaag en Braassem	€ 368.865	€ 2.213.190	€ 5.532.974	€ 737.730	

⁶ Zie http://www.hollandrijnland.net/holland_rijnland/missie-en-aanpak-1/Werkgroep%20Boeien-en-binden/handboek-best-practices-regio-werkgroep-boeien-en-binden-mei-2009.pdf

Hillegom	€ 430.127	€ 2.580.762	€ 6.451.900	€ 860.254	
Katwijk	€ 1.764.337	€ 10.586.022	€ 26.465.062	€ 3.528.674	€ 8.627.300
Leiden	€ 3.076.652	€ 18.459.912	€ 46.149.773	€ 6.153.304	€ 16.372.700
Leiderdorp	€ 571.022	€ 3.426.132	€ 8.565.333	€ 1.142.044	
Lisse	€ 409.567	€ 2.457.402	€ 6.143.504	€ 819.134	
Noordwijk	€ 585.348	€ 3.512.088	€ 8.780.227	€ 1.170.696	
Noordwijkerhout	€ 378.658	€ 2.271.948	€ 5.679.877	€ 757.316	
Oegstgeest	€ 400.880	€ 2.405.280	€ 6.013.198	€ 801.760	
Teylingen	€ 731.905	€ 4.391.430	€ 10.978.572	€ 1.463.810	
Voorschoten	€ 572.420	€ 3.434.520	€ 8.586.303	€ 1.144.840	
Zoeterwoude	€ 164.550	€ 987.300	€ 2.468.255	€ 329.100	
	€ 9.454.331	€ 56.725.986	€ 142.500.000⁷	€ 18.908.662	€ 25.000.000
				totaal 2e tranche	€ 43.908.662

In totaal is er tot en met 2013 vanuit de gemeenten ruim 56 miljoen euro in het RIF gestort. De middelen van het RIF worden een bewaring gegeven van een bank met een AAA rating. Als gevolg van nieuwe wetgeving zal Holland Rijnland overgaan tot schatkistbankieren.

De verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdragen herbergt een risico in zich, met name waar het gaat om de bijdrage per gerealiseerde woning of kantooreenheid. Op dit moment staat al enige jaren de woningbouwrealisatie onder druk als gevolg van de economische situatie. Door tegenvallende grondexploitaties kunnen gemeenten in financiële problemen raken. En dat kan een effect hebben op de betalingen aan het RIF. De beheersverordening voorziet in deze situatie in artikel 15 lid 3: “het Algemeen Bestuur kan alleen besluiten tot verlaging van de financiële bijdrage van een Deelnemende gemeente, indien de betreffende gemeente in 2012 aannemelijk kan maken dat ten minste dertig procent van de bouwopgave zoals genoemd in bijlage 1 bij artikel 4 van de Verordening niet wordt gerealiseerd door externe oorzaken.” Geen van de gemeenten heeft tot op heden van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Dat kan betekenen dat gemeenten in 2012 de prognose van de bouwopgave nog eens goed hebben bekeken en daarin geen aanleiding zagen om gebruik te maken van artikel 15 lid 3. Formeel is de mogelijkheid om de financiële bijdrage aan te passen op grond van dit artikel gepasseerd. Het risico dat met artikel lid 15 lid 3 is geadresseerd, is niet verdwenen, immers de bouwopgave kan alsnog in een vertraging in termen van realisatie komen.

De verdeelsleutel is een manier om redelijk objectief een grondslag te vinden voor de uitwerking van het profijtbeginsel. De voeding is gebaseerd op solidariteit en profijt; het ging om geprognostiseerde woningbouw en kantoorontwikkeling. Hoe elke gemeente vervolgens zelf de dekking regelt voor de eigen bijdrage is aan die gemeente zelf. Als de woningbouwaantallen niet gerealiseerd worden is dat geen titel om niet of minder bij te dragen. Artikel 15 lid 3 is alleen van toepassing indien een gemeente onverhoopt een zeer grote woningbouwopgave (Valkenburg) niet realiseert. Is dit artikel van toepassing; dan volgt ook de discussie dat de andere gemeenten meer moeten bijdragen.

⁷ Rekenkundig komt volgt € 141.841.978 uit de optelling. Conform de overeenkomst moet er € 142.500.000 binnenkomen. Daarom heeft het AB destijds besloten de om de ontvangen rente jaarlijks toe te voegen.

De bijdragen voor de tweede tranche Rijnlandroute houden in dat gemeenten de doorlooptijd van hun bijdrage aan het RIF verlengen met 2023 en 2024 en dat de gemeenten Katwijk en Leiden separaat een specifieke aanvullende bijdrage leveren. De bijdrage per gemeente in 2023 en 2024 is gelijk aan die van de voorgaande jaren. Het resterende bedrag van €12,5 miljoen zal door alle 12 RIF-gemeenten bijeen worden gebracht door de huidige RIF-systematiek tot na 2022 te verlengen met een periode die nodig is om €12,5 miljoen in 2022 te realiseren (naar schatting maximaal twee jaar). Dit conform artikel 2, lid 2 van de Overeenkomst aanvullende bijdrage RIF. Het bedrag van de tweede tranche RIF is dus gemaximeerd op €37,5 miljoen. Er bestaat een risico dat de bijdrage voor de tweede tranche wellicht hoger kan uitpakken dan de tot nu toe gecommuniceerde 37,5 miljoen euro.

De bijdragen per gemeente en per project zijn substantieel, maar op het geheel van te verwachten investeringen vormen zij slechts een gering percentage. In de volgende tabel wordt aangegeven welk percentage de gemeentelijke uitgaven op de totale uitgaven vertegenwoordigen.

Project	Gemeentelijke bijdrage	Tweede tranche Rijnlandroute	Totale investeringen	Percentage
Rijnlandroute	€ 37.500.000	€ 37.500.000	€ 1.000.000.000	4%
HOV-net Zuid-Holland Noord	€ 37.500.000		€ 483.000.000	8%
Programma ontsluiting Greenport	€ 37.500.000 ⁸		€ 295.000.000	13%
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij	€ 10.000.000		€ 200.000.000	5%
Regionaal Groenprogramma	€ 20.000.000		€ 80.000.000	25%
Totaal	€ 142.500.000	€ 37.500.000	€ 2.058.000.000	9%

2.3.2 Uitgaven RIF

Op dit moment vinden er vanuit het RIF enkele bestedingen plaats. Het gaat om de jaarlijkse bijdrage aan Versterking Greenport Duin en Bollenstreek van € 666.666,66 en aan de in uitvoering genomen projecten in het Regionaal Groenprogramma. Er is een bedrag van ruim 12 miljoen euro overgemaakt naar de provincie Zuid-Holland voor de toenmalige RijnGouwelijn. Met de scopewijziging (tot HOV-netwerk) zijn de betalingen in 2012 opgeschort en vanaf 2013 wordt conform de nieuwe bestuursovereenkomst jaarlijks € 2.488.600 overgemaakt aan de provincie. Tot besteding van de middelen is het nog niet gekomen. Het geld staat op de provinciale rekening⁹. De bestedingen en onttrekkingen zijn in onderstaande tabel weergegeven.

⁸ € 12,5 miljoen aan Duinpolderweg, € 20 miljoen aan middengebied en € 5 miljoen aan HOV

⁹ De reden hiervoor is dat de provincie een hogere bijdrage verwachtte en op deze wijze de rente kan ontvangen, zie bijlage 2.

Project	Bestedingen tot en met 2013	Onttrekking
Rijnlandroute	Geen	Geen
HOV-net Zuid-Holland Noord	Geen	€ 12.477.200
Programma ontsluiting Greenport	Geen	Geen
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij	€ 3.999.998	Idem als besteding
Regionaal Groenprogramma	€ 2.886.966	Idem als besteding
Totaal	€ 6.886.964	€ 12.477.200
Besteding en onttrekking		€ 19.364.164

In totaal is van de ruim 56 miljoen euro, bijna 20 miljoen euro besteed en onttrokken aan het RIF en daarvan is bijna 7 miljoen euro daadwerkelijk besteed. Beheerskosten (uitvoeringskosten Holland Rijnland) komen ten laste van het samenwerkingsorgaan en niet ten laste van het RIF.

2.4 Effectiviteit en efficiency

2.4.1 Over de effectiviteit

Het RIF heeft tot doel financiële bijdragen te realiseren voor projecten die van regionaal belang worden geacht.

Het merendeel van de projecten is op dit moment nog niet in de fase van uitvoering. Dit betekent dat er wel sprake is van inkomsten, maar dat er nog relatief weinig bestedingen hebben plaatsgevonden. Alleen in het kader van het Regionaal Groenprogramma en Versterking Greenport Duin en Bollenstreek zijn er al gelden vanuit het RIF ter beschikking gesteld. In bijlage 2 wordt dit op projectniveau nader inzichtelijk gemaakt.

Infrastructurele projecten (Rijnland Route, HOV-net ZHN en Noordelijke Ontsluiting Greenport)

Omdat er nog nauwelijks bestedingen hebben plaatsgevonden binnen een van de drie infrastructurele projecten, is het ook vrijwel niet mogelijk om vast te stellen of met de beschikbare gelden de beoogde resultaten worden gerealiseerd. Dat geldt in ieder geval de drie grote infrastructurele projecten. Een belangrijk risico bij deze projecten is het feit dat de beleidsdoelen globaal zijn verwoord (zie bijlage 2, toetsing van elk van de projecten aan het normenkader) en het dus lastig is om achteraf te bepalen of doelen en resultaten bereikt zijn. Dat is weliswaar gebruikelijk in de planvormingsfase bij grote infrastructurele projecten, maar zodra ter uitwerking en uitvoering projectovereenkomsten gesloten worden, dan dienen in de doelen en resultaten daarin SMART te zijn geformuleerd. Die fase breekt nu aan bij deze projecten.

Er is geen de sturing op de effectiviteit mogelijk. De sturing op deze projecten is in het algemeen vastgelegd in de bestuursovereenkomsten die zijn gesloten tussen de provincie en de gemeenten. Daarin zijn afspraken gemaakt over de organisatie, de ruimtelijke en financiële scope, etc. Sturing op effectiviteit wordt beperkt doordat de verantwoordelijkheid voor deze projecten niet berust bij de gemeenten zelf of bij het samenwerkingsverband Holland Rijnland. Op basis van de financiële bijdrage vanuit het RIF (die slechts een deel van de totale inzet van middelen omvat) kan Holland Rijnland participeren in de provinciale project- en werkgroepen die zich bezighouden

met de voorbereiding en uitvoering van deze projecten. Op die manier kunnen de gemeenten via Holland Rijnland invloed uitoefenen op de uitvoering. Maar uiteindelijk ligt de eindverantwoordelijkheid elders, namelijk bij de provincie Zuid Holland. Uiteindelijk is het Provinciaal Bestuur (Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten) verantwoordelijk voor de realisatie daarvan.

Regionaal Project Versterking Greenport Duin- en Bollenstreek

Voor de dit project en de uitvoering door de GOM is een beoordeling van de mate van realisatie van de doelstellingen eveneens lastig. Enerzijds komt dat door de globale aard van de doelstellingen (bijvoorbeeld 'het door middel van actieve gebieds(her)ontwikkeling tot stand brengen van een economisch en ruimtelijk vitale Duin- en Bollenstreek). Deze globale formulering vormt een risico voor de beoordeling van effectiviteit: wanneer kan geconstateerd worden of een doel bereikt is. Een ander risico betreft de sturing op de effectiviteit van de GOM. De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij is een privaatrechtelijke onderneming. Zowel de aansturing als het toezicht op deze onderneming berusten bij aandeelhouders. De aandeelhouders zijn zes gemeenten binnen Holland Rijnland, namelijk Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen. De bijdrage die vanuit het RIF aan de GOM wordt verstrekt, wordt onderdeel van de algemene exploitatie van de GOM. Het DB heeft ermee ingestemd (in 2011) dat de RIF middelen voorlopig onderdeel uitmaken van de algemene exploitatie van de GOM. Voorwaarde is wel dat deze middelen uiteindelijk duidelijk herkenbaar ingezet gaan worden voor projecten die (het landschap van) de Greenport gaan versterken. Dat DB-besluit past in het AB-besluit. Daarmee is het moeilijk om op dit moment te beoordelen in welke mate de RIF-middelen bijdragen aan het resultaat.

Regionaal Groenprogramma

Binnen het Regionaal Groenprogramma vinden al diverse uitgaven plaats.¹⁰ Goedgekeurde projecten krijgen vanuit het RIF een bijdrage van maximaal 25% van de totale inrichtingskosten. De projecten worden onder verantwoordelijkheid van individuele gemeenten uitgevoerd. De bijdrage vanuit het RIF vormt een beperkt onderdeel van de totale projectuitgaven. Over het project wordt door de betrokken portefeuillehouder in de raad van diens gemeente verantwoording afgelegd. Holland Rijnland ontvangt een nota voor de bijdrage en overtuigt zich er van dat het door de gemeente gedeclareerde bedragen daadwerkelijk zijn besteed voor het bedoelde project.

In bijlage 2 wordt uitgebreid aandacht besteed aan de gang van zaken rond de bestedingen binnen de Projecten van het Regionaal Groenprogramma en worden meer in detail uitspraken gedaan over de betekenis van de bijdrage vanuit het RIF. Op algemeen niveau kan worden vastgesteld dat een conclusie over de effectiviteit van de bijdrage vanuit het RIF aan de Projecten van het Regionaal Groenprogramma in algemene zin goed mogelijk is en ook gebeurt. Per project kan immers worden aangegeven of het project is uitgevoerd, of dit binnen de begroting was en op welke wijze aan de doelstellingen is bijgedragen.

¹⁰ Voor een gedetailleerd overzicht van de gang van zaken in het Het Regionaal Groenprogramma wordt verwezen naar bijlage 2.

Inhoudelijke verantwoordingsinformatie

Op papier wordt er in de Programmarekening van Holland Rijnland, in het hoofdstuk over het RIF, verantwoording afgelegd over de bestede middelen. In de praktijk moet worden vastgesteld dat dit in essentie een 'liquiditeitsoverzicht' is. Het betreffende hoofdstuk bevat een overzicht van inkomsten en uitgaven in het RIF. Daarmee kunnen de door Holland Rijnland verstrekte financiële gegevens niet worden beschouwd als inhoudelijke verantwoordingsinformatie.

In artikel 13 van de Beheersverordening van het RIF wordt gesproken over een tussentijdse evaluatie van het RIF. Deze evaluatie is in 2012 uitgevoerd, maar moet eveneens worden beschouwd als een overzicht van ontvangen gelden en een prognose van verwachte uitgaven. Op basis daarvan wordt geconcludeerd dat inkomsten en uitgaven tot 2022 in verhouding zullen blijven. Dit maakt de uitgevoerde exercitie geen evaluatie. Er wordt immers geen verantwoording afgelegd over de bestedingen en de mate waarin deze bestedingen hebben bijgedragen aan de realisatie van de doelstellingen.

Eveneens kan worden geconstateerd dat informatie over het functioneren van het RIF is verspreid over verschillende documenten en andere vindplaatsen. De 'entry' RIF die wordt aangeboden op de website van Holland Rijnland, bevat louter algemene informatie. Het vereist (van raadsleden) de nodige kennis en vaardigheden om relevante informatie te vinden en te begrijpen. Om te beginnen dient iemand een idee te hebben welke documenten als relevant kunnen gelden. Verder vereist het de nodige kennis van het lezen en begrijpen van financiële informatie om een goed overzicht te krijgen. Dat geldt in het bijzonder voor het doorgronden van de verdeelsleutel waarmee de jaarlijkse bijdrage aan het RIF door de deelnemende gemeenten wordt bepaald.

Wat de toekomstige bestedingen betreft lopen de gemeenten op het eerste gezicht geen risico's. De bijdragen aan alle projecten zijn vastgesteld. Dat betekent niet dat er geen risico's zijn. De risico's liggen op twee vlakken: in de planvormingsfase zou kunnen blijken dat op basis van wensen van provincie en gemeenten er meer middelen nodig zijn. Of gaandeweg de voorbereidingen en uitvoering op specifieke projecten zou kunnen blijken dat de uitvoeringskosten hoger zijn dan geraamd. In principe berust dat risico bij de uitvoerende instantie, veelal de provincie. Toch is het niet ondenkbaar dat, bijvoorbeeld, de provincie via het RIF aan de gemeenten zal verzoeken om een extra bijdrage te leveren aan de gestegen kosten. Het staat gemeenten, mocht deze situatie zich voordoen, vrij om dan zo'n extra bijdrage te weigeren. De gang van zaken rond de 'tweede tranche' van de Rijnlandroute laat zien dat het risico reëel is, en dat het bovendien voor individuele gemeenten lastig is om zich aan een extra bijdrage te onttrekken. Immers, afzien van een bijdrage kan tot gevolg hebben dat het project anders zal worden uitgevoerd dan de bedoeling was, waardoor zowel de belangen van direct betrokken gemeenten als het regionaal belang schade kunnen oplopen.

2.4.2 Over de efficiency

Beheerkosten

In de onderzoeksopzet is aandacht gevraagd voor de vraag of het RIF efficiënt wordt beheerd. Dat roept direct de vraag op wat moet worden verstaan als *het beheer* van het RIF. In de meest beperkte zin betreft het beheer van het RIF louter het versturen van de nota aan de deelnemende gemeenten om hun jaarlijkse bijdrage aan het RIF ter beschikking te stellen, de binnenkomende bedragen te administreren, op een zo veilig

mogelijke wijze te beleggen en op de momenten dat daarom wordt gevraagd een bijdrage over te maken aan een relevant project. Verder dient er jaarlijks een overzicht te worden opgesteld van inkomsten en uitgaven. Deze activiteiten vormen een regulier onderdeel van alle financiële activiteiten die binnen Holland Rijnland plaatsvinden, zoals die onder meer zijn vastgelegd in het Treasury Statuut. Zij worden als zodanig niet apart en herkenbaar opgenomen in de administratie van de ureninspanningen van medewerkers van Holland Rijnland. Het financieel beheer voldoet aan de maatstaven van de accountant.

Naast het directe financiële beheer zijn medewerkers van Holland Rijnland op verschillende andere wijzen betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van projecten. Zo participeren medewerkers en portefeuillehouders van Holland Rijnland in de provinciale projectgroepen die zich bezighouden met de drie infrastructurele projecten. In deze projectgroepen worden specifieke afspraken gemaakt over de uitvoering.

Voor de projecten die vanuit het Regionaal Groenprogramma worden uitgevoerd, geldt dat deze onder gemeentelijke verantwoordelijkheid worden uitgevoerd. Dat neemt niet weg dat medewerkers van Holland Rijnland betrokken zijn bij de projectgroepen van clusters van gemeenten, daar geregeld in participeren of anderszins de gemeentelijk projectleiders ondersteunen met allerlei adviezen. Die adviezen kunnen op de inhoud van het project betrekking hebben maar ook op de inrichting van de financiële administratie en het afleggen van verantwoording over de bestedingen. Dat laatste is met name het geval als er in projecten ook sprake is van Europese subsidies zoals bij het Regionaal Groenprogramma het geval is.

De organisatie van Holland Rijnland beschouwt deze betrokkenheid en de daarmee gemoeide inspanningen als onderdeel van hun kerntaak (adviseren van gemeenten en het behartigen van belangen van de gemeenten). Dat impliceert onder meer dat in de urenbesteding van medewerkers van Holland Rijnland niet expliciet wordt gemaakt of de geleverde inspanningen gerelateerd waren aan het RIF.

Op basis van de urenadministratie van medewerkers van Holland Rijnland is alsnog een indicatie verkregen van de tijdsinvesteringen in de separate projecten. Hiervan wordt in bijlage 2 verslag gedaan. Aldaar blijkt dat de berekende tijdsinvestering gelijk staat aan tussen de 1 à 5% van de totale kosten van het desbetreffende onderdeel van het RIF. Deze percentages wijzen op alleszins redelijke beheerskosten. Het betreft uitdrukkelijk indicaties, waarbij het lastig is om een onderscheid te maken tussen 'reguliere' inspanningen die verbonden zijn met de kerntaken van Holland Rijnland en specifiek met de RIF-projecten verbonden inspanningen.

Medewerkers van Holland Rijnland brengen met betrekking tot de met het RIF-verbonden projecten expertise in en adviseren de gemeenten. Deze uitvoeringsstrategie is (kosten)efficiënt. Voor de negen individuele gemeenten zou het immers meer tijdsinvesteringen vereisen om zich deze expertise eigen te maken of om zich door externe partijen te laten adviseren en vervolgens met elkaar tot een gezamenlijk standpunt te komen. Verder geldt dat de medewerkers en portefeuillehouders van Holland Rijnland in de provinciale overleggen over de grote infrastructurele projecten het regionaal belang direct kunnen vertegenwoordigen. Zonder deze constructie zou elke gemeente afzonderlijk de relevante ontwikkelingen moeten volgen en bewaken. Gemeenten zouden elk voor zich meer inspanningen moeten doen en minder invloed zouden hebben dan nu het geval is.

Financieringsafspraken tot 2022

Omdat bij aanvang van het RIF de looptijd direct is vastgelegd tot 2022, is het onnodig geworden om gedurende deze periode de doelstellingen en bijdragen opnieuw ter discussie te stellen en vast te leggen. Een uitzondering is geweest toen er voor de Rijnlandroute aanvullende financiering nodig bleek. Ook de scopewijziging in de RijnGouwelijn is te beschouwen als een verandering met mogelijk financiële gevolgen. De besluitvorming over beide projecten maakten een nieuw, intensief bestuurlijk en besluitvormend traject noodzakelijk. De samenwerking in de vorm van een RIF kan worden vergeleken met intergemeentelijke samenwerking elders in Nederland, waarbij eveneens sprake is van een gezamenlijke betrokkenheid bij grote infrastructurele projecten. In onderstaand kader lichten wij een voorbeeld toe.

Parkstad Limburg

In Limburg werken acht gemeenten intensief samen in WGRplus-verband, onder de naam Parkstad-Limburg. Alle gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage aan het samenwerkingsverband. Voor een deel wordt dit bedrag benut om de organisatie Parkstad-Limburg te faciliteren. Een ander deel is beschikbaar voor intergemeentelijke projecten. De besteding van deze gelden wordt op voordracht van het Dagelijks Bestuur vastgesteld door het Algemeen Bestuur.

In deze regio worden twee infrastructurele verbindingen aangelegd, de zogenaamde 'binnenring' en de 'buitenring'. Voor de aanleg van deze verbindingen is met de provincie Limburg de afspraak gemaakt dat de provincie en samenwerkingsverband elk de helft van de kosten dragen. Hiervoor is in november 2005 door de gemeenten binnen het samenwerkingsverband het Bestuursconvenant Ringwegen ondertekend. Het totale budget voor beide wegen werd toentertijd geraamd op € 163 miljoen. Dit is een taakstellend budget. Mochten de kosten stijgen, dan gaan de provincie Limburg en het samenwerkingsverband opnieuw aan tafel. Vastgelegd is wel dat provincie en het samenwerkingsverband elk de helft bijdragen. Voor het samenwerkingsverband geldt dat de gemeenten elk een wisselend aandeel hebben in de bijdrage. Ook het samenwerkingsverband levert uit eigen middelen een bijdrage. Hiervoor is een financieringsovereenkomst gesloten tussen de Parkstadgemeenten.

In 2006 is vanuit het samenwerkingsverband Parkstad-Limburg direct het afgesproken bedrag overgemaakt aan de provincie. Allereerst is de binnenring aangelegd, onder verantwoordelijkheid van de gemeenten Landgraaf en Heerlen. Deze is inmiddels gereed en de kosten zijn binnen het geraamde budget gebleven.

De geraamde kosten van de buitenring, waarvan de aanleg nog niet is gestart, zijn in de loop der jaren opgelopen. In 2009 is een nieuwe overeenkomst gesloten tussen de provincie Limburg en Parkstad-Limburg, waarbij Parkstad-Limburg een aanvullende verplichting op zich genomen heeft. De rechtsgeldigheid van deze overeenkomst wordt door één van de gemeenten betwist. Daarnaast is er sprake van discussie over de inbreng van de gronden door de gemeenten. Eén van de deelnemende gemeenten is het van het begin af aan niet eens geweest met de tracé keuze. Dit heeft er onder andere toe geleid dat deze gemeente geweigerd heeft zelf het eigen aandeel in de weg te financieren. Om dat te compenseren wordt de bijdrage van deze gemeente 'voorgefinancierd' door het samenwerkingsverband. Het samenwerkingsverband heeft daarvoor een lening moeten afsluiten. De betrokken gemeente betaalt wel mee aan de rente en aflossing van deze lening.

De vergelijking laat met name zien dat in Parkstad-Limburg geen overeenstemming bestaat over de uitwerking van de gezamenlijke investeringen in de infrastructuur. Dat heeft tot gevolg dat daarover langdurig, meerjarig overleg plaatsvindt. Dit overleg vergt veel inspanningen van zowel de betrokken gemeenten als van het samenwerkingsverband. Ook leidt het uitblijven van de overeenkomst tot een financieel nadelige situatie voor alle betrokkenen. In vergelijking met Parkstad-Limburg kan de situatie rond het RIF van Holland Rijnland als efficiënt worden beoordeeld.

Alle beschreven indicaties wijzen op een positief oordeel over de efficiency van het RIF. Immers:

- Het (enge) technische beheer van het RIF vereist weinig inspanningen en laat zich eenvoudig combineren met het reguliere financiële beheer van Holland Rijnland.
- Medewerkers van Holland Rijnland investeren tijd en energie in de ontwikkeling, uitvoering, begeleiding en verantwoording van de RIF-projecten. Voor zover deze tijdsinvestering zich laat kwantificeren, wijst dit niet op een grote inspanning. Bovendien leveren deze inspanningen naar alle waarschijnlijkheid besparingen op voor de betrokken gemeenten. Deze besparingen zijn uit te drukken in het realiseren van gebundelde invloed, expertise en het voorkomen van 'dubbel werk'.
- Het RIF kent een vastgelegde looptijd tot 2022. Gedurende deze periode is overleg over de doelstellingen, werkwijze et cetera tussen de betrokken gemeenten overbodig geworden, mits in de doelen en middelen niets wijzigt.

2.5 Tussenbalans en beantwoording van onderzoeksvragen

In dit hoofdstuk is de structuur van het RIF en de inbedding van dit fonds binnen Holland Rijnland beschreven. Tevens zijn de reserveringen en bestedingen vanuit het RIF beschreven. Vervolgens is ingegaan op de effectiviteit en efficiency. Daarmee zijn twee van de drie centrale onderzoeksvragen en vijf van de zeven deelvragen geadresseerd, namelijk:

1. Welke taken heeft Holland Rijnland ten aanzien van het RIF en op welke wijze zijn die vastgelegd?
2. Welke bestedingen hebben tot nu toe plaatsgevonden en welke voorziene bestedingen zijn er tot en met 2022?
3. Hoe verloopt de besluitvorming over het beleid en het beheer van het RIF?
5. Hoe is de verantwoording aan de gemeenteraden over de besluitvorming en bestedingen geregeld?
6. In welke mate is sprake van een doelmatige uitvoering van de taken door Holland Rijnland?

In deze afsluitende paragraaf worden deze vragen expliciet beantwoord. Daarbij maken wij gebruik van het voor dit onderzoek ontwikkelde normenkader (zie bijlage 1).

Ad 1. Taken en van Holland Rijnland ten aanzien van het RIF en wijze van vastlegging

De totstandkoming van het RIF is vastgelegd in een Beheersverordening Regionaal Investeringsfonds, die is vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland. Het beheer van het RIF is neergelegd bij het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland. Binnen het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland vormt het RIF een vast agendapunt op de tweewekelijkse vergaderingen. Over belangrijke beslissingen en wijzigingen wordt verantwoording afgelegd aan het Algemeen Bestuur. Relevante ontwikkelingen worden besproken in de Portefeuillehoudersoverleggen.

Ad 2. Bestedingen en voorziene bestedingen

Op dit moment vinden er vanuit het RIF enkele bestedingen plaats (bijna 5 miljoen euro van de ruim 56 miljoen euro die in het fonds zit). Het gaat om de jaarlijkse bijdrage aan Versterking Greenport Duin en Bollenstreek en de bijdrage aan in uitvoering genomen projecten in het Regionaal Groenprogramma. Deze bedragen zijn in bijlage 2 gespecificeerd. Voor de drie infrastructurele projecten hebben nog geen bestedingen plaatsgevonden. De reserveringen tot 2022 zijn bekend en verlopen volgens afspraak.

Ad 3. Besluitvorming over beleid en beheer

Het beleid en het beheer van het RIF zijn nauwgezet en specifiek omschreven.

Relevant voor het beleid en beheer zijn de bestuurlijke gang van zaken binnen Holland Rijnland in het algemeen, de Beheersverordening voor het RIF, het Treasury statuut, de 'instructie controller' en de 'instructie accountant'. De besluitvorming verloopt volgens de geldende regels en afspraken. Daarbij past wel de nuancering dat na de instelling in 2007 het RIF als zodanig geen onderwerp van discussie en besluitvorming meer is geweest in het Algemeen Bestuur of Dagelijks Bestuur. Louter de noodzaak om tot aanvullende financiering voor de Rijnlandroute te komen resulteerde in nieuwe discussies. Deze discussies betroffen niet de uitgangspunten van het RIF of het beheer, maar de redelijkheid van een extra bijdrage en de wijze waarop de gemeenten de aanvullende financiering zouden verdelen.

De gang van zaken rond de Rijnlandroute en de Rijnsgouwelijk / HOV-net ZHN toont aan dat er een risico schuilt in het gegeven dat budgetten zijn vastgesteld voordat de scope van projecten geheel duidelijk is. Of de bijdrage van het RIF aan het HOV, die is gebaseerd op de aanleg van lightrail voldoende is voor de aanleg van een aantal buscorridors is nog niet vastgesteld. Het is niet ondenkbaar dat ook ten aanzien van de Noordelijke ontsluiting een aanpassing van de bijdrage nodig is. Er schuilt hierin ook een zekere onevenwichtigheid omdat verlaging van de bijdrage door gemeenten volgens artikel 15 lid 3 na 2012 niet meer aan de orde is terwijl regels ten aanzien van de verhoging van de bijdrage ontbreken. Daar staat tegenover dat kostenverhogingen zorgvuldig worden onderbouwd en in de raden goedgekeurd, bovendien laten gemeenten hun invloed gelden bij tracébesluiten en inpassingsstudies die van invloed zijn op de begroting.

Volgens Holland Rijnland zijn de financiële risico's afgedekt omdat bijdragen zijn gemaximeerd voor de grote infrastructuurprojecten, toename investeringskosten leidt tot een financieel risico voor de provincie of een versoberingsopgave (zie bestuurlijke overeenkomsten).

In een meer kwalitatieve beoordeling van het beleid en beheer van het RIF stellen wij vast dat het beleid en beheer voldoen aan de eisen die in het algemeen aan 'goed financieel beheer' kunnen worden gesteld. Met name de inrichting en voeding van het fonds zijn nauwgezet en specifiek omschreven. Het verdere beheer en de wijze van verantwoording hebben een meer algemeen karakter. Anders gezegd: er is veel aandacht besteed aan de manier waarop de deelname aan en inrichting van het RIF is geregeld. Eenmaal 'voorbij de poort' zijn louter algemene toezichts- en controlearrangementen van toepassing die niet projectspecifiek zijn.

In de Beheersverordening is niets vastgelegd over de mogelijkheid dat één of meer

gemeenten hun bijdragen aan het RIF willen beëindigen. De Beheersverordening heeft een looptijd tot 2022 en is tot die tijd onherroepelijk.¹¹

De mogelijkheid bestaat dat de uitvoering van de projecten meer geld vergt dan momenteel wordt voorzien. Het daarmee gepaard gaande risico berust formeel bij de opdrachtgevende instantie of medeoverheid, die in alle gevallen niet Holland Rijnland is. Ook voor de projecten in het Regionaal Groenprogramma en de bijdrage aan de GOM geldt dat de bijdragen uit het RIF voor de looptijd zijn vastgelegd. Dit betekent niet dat er geen risico voor de gemeenten is. De gemeenten zijn weliswaar nooit verplicht om een hogere bijdrage te leveren, maar de praktijk rondom de Rijnlandroute bewijst dat in de planvormingsfase toch tot een besluit om meer middelen ter beschikking te stellen kan worden gekomen. Dat besluit vraagt een zware route door de gemeenteraden en het AB, maar het is daarmee niet uitgesloten dat het tot, weliswaar democratische gelegitimeerde, een grotere bijdrage aan het RIF komt.

Ad 5. Verantwoording aan de gemeenteraden over de besluitvorming en bestedingen

Deze vraag komt nog uitgebreider in het volgende hoofdstuk aan de orde. Op basis van de bevindingen in dit hoofdstuk kan al worden vastgesteld dat aan de totstandkoming en inrichting van het RIF in de opstartfase tussen 2007 en 2010 veel aandacht is besteed. Na 2010 is er feitelijk op het niveau van het RIF in het algemeen geen sprake van verantwoording over de besluitvorming en de bestedingen aan de raden. Zo is al opgemerkt dat het RIF als zodanig geen thema is binnen Holland Rijnland. De beschikbare financiële overzichten bevatten geen inhoudelijke verantwoordingsinformatie. De inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de RIF-projecten ligt bij andere instanties dan Holland Rijnland. Holland Rijnland legt alleen verantwoording af over de inkomsten en uitgaven uit het RIF, maar niet over de resultaten die met dat geld zijn geboekt en wijze waarop deze zijn bereikt. Wel is het zo dat over de voortgang van individuele projecten informatie wordt verstrekt.

Eveneens wordt geconstateerd dat informatie over het functioneren van het RIF is verspreid over verschillende documenten en andere vindplaatsen. Het vereist (van raadsleden) de nodige kennis en vaardigheden om relevante informatie te vinden en te begrijpen. Al met al kan wordt geconstateerd dat de verantwoording aan gemeenteraden moeilijk volgbaar en toegankelijk is.

Ad 6. Doelmatige uitvoering van de taken

Vastgesteld is dat de beschikbare informatie over de besteding van uren wijst op een doelmatige uitvoering. Deze komt met name tot uitdrukking in de meerwaarde die Holland Rijnland biedt in de ondersteuning van en de regionale vertegenwoordiging bij de projecten.

---

¹¹ De verordening, waaronder de looptijd, zou natuurlijk wel gewijzigd kunnen worden bij beslissing door het Algemeen Bestuur.

3 Rol gemeenteraden

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaat de aandacht uit naar de laatste centrale onderzoeksvraag: de mogelijkheden voor de gemeenteraden om ten aanzien van het Regionaal investeringsfonds te sturen en te controleren. Uit deze vraag zijn twee deelvragen afgeleid:

1. Hoe is de verantwoording aan de gemeenteraden over de besluitvorming en bestedingen geregeld?
2. In hoeverre kunnen de raden van de deelnemende gemeenten met de reguliere informatie over het RIF hun sturende en controlerende rol uitoefenen?

In het vorige hoofdstuk is al enige relevante informatie voor de beantwoording van deze vragen aan de orde geweest. Daar is ingegaan op de inrichting van het bestuur van Holland Rijnland. De samenstelling, het functioneren en de verantwoordelijkheden van het Algemeen en Dagelijks Bestuur zijn beschreven. Tevens is melding gemaakt van het bestaan van Portefeuillehoudersoverleggen en de wijze waarop gemeenten via de Portefeuillehoudersoverleggen informatie kunnen verkrijgen en invloed kunnen uitoefenen op de besluitvorming binnen Holland Rijnland.

De in het vorige hoofdstuk gepresenteerde informatie betreft de (formele) mogelijkheden die het samenwerkingsverband aan de gemeenteraden biedt om invloed uit te oefenen op de gang van zaken binnen Holland Rijnland, waaronder het RIF. In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de vraag hoe dit in de praktijk plaatsvindt. Ook is bekeken hoe gemeenten zelf hun bestuurlijke arrangementen hebben ingericht om invloed uit te oefenen.

3.2 Aansturing en controle

Van belang is om op te merken dat in dit onderzoek niet de aansturing en het functioneren van het samenwerkingsverband Holland Rijnland centraal staan. Het gaat om het Regionaal Investeringsfonds. Echter, voor een belangrijk deel maken de mogelijkheden die gemeenteraden hebben om informatie te verkrijgen over het RIF, onderdeel uit van de reguliere procedures binnen Holland Rijnland. In dat kader is het relevant om deze algemene arrangementen te beschrijven en te beoordelen.

Over dergelijke arrangementen is in het algemeen bekend dat democratische aansturing en controle door gemeenteraden in de praktijk lastig en vooral ingewikkeld is (zie ook het besluitvormingsfiguur in hoofdstuk 2).¹² Dit geldt ook de uitgangssituatie voor het samenwerkingsverband Holland Rijnland. Op papier zijn de democratische aansturing en controle goed geregeld. Gemeenteraden en individuele raadsleden kunnen te allen tijde hun vertegenwoordigers in het Algemeen Bestuur aanspreken en vragen om informatie of om de belangen van de eigen gemeente in te brengen. Op deze wijze hebben de raden zowel in de aansturing als in de controle van de gang van zaken in het samenwerkingsverband een rol. In de praktijk is de situatie weerbarstiger. Immers, individuele raadsleden hebben weinig grip op hoe hun vertegenwoordigers in

¹² Deze paragraaf is gebaseerd op de publicatie van Peter Castenmiller: 'Dunken en Driepunters, Intergemeentelijke samenwerking en bestuurskracht in Nederland'. In Res Publica 2009 (51) 3, pagina 303 - 320.

het Algemeen Bestuur handelen en of zij zich op een efficiënte en effectieve manier sterk maken voor de belangen van de gemeente. Onduidelijk is eveneens of de vertegenwoordigers van een gemeente in het Algemeen Bestuur in hun raad alle relevante informatie delen. Overigens is dit meestal geen onwil, maar zijn ook de leden van het Algemeen Bestuur beperkt in hun mogelijkheden. Via de portefeuillehoudersoverleggen kan eveneens informatie zijn weg vinden naar de raden, maar dit is afhankelijk van de wijze waarop de betreffende portefeuillehouder zijn rol invult en of er binnen de gemeente een commissie regio is ingesteld. Raadsleden kunnen op hun beurt via hun portefeuillehouder hun stem laten horen in de meningsvorming. Ook hiervoor geldt dat een goede inbreng en het overbrengen van relevante informatie staat of valt met de wijze waarop portefeuillehouders hieraan invulling geven.

De ambtelijke organisatie van Holland Rijnland is zich, net als andere intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, bewust van deze beperkingen. Deze organisatie investeert de nodige tijd en energie in een actieve informatieverstrekking aan afzonderlijke gemeenteraden en raadsleden. Bovendien zijn er veel mogelijkheden voor raden en raadsleden om hun mening in te brengen in de gedachtevorming rond intergemeentelijke onderwerpen. Zo worden er inloop- en voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd, is er na verkiezingen sprake van kennismakingsbijeenkomsten en worden raadsleden uitgenodigd voor brainstormen. Verder verspreidt het samenwerkingsverband Holland Rijnland veel informatie via de eigen website, via nieuwsbrieven en brochures. Deze informatie is weinig gestructureerd toegankelijk en bovendien zeer beperkt projectspecifiek.

Samenvattend kan gesteld worden dat de gemeenteraden veel mogelijkheden wordt geboden om invloed uit te oefenen, maar dat de getrapte besluitvorming op regionaal niveau procesmatig ingewikkeld is. Dat is een kenmerk van een Gemeenschappelijke Regeling, waaronder het RIF valt, maar de informatievoorziening zou kunnen worden verbeterd door een betere structurering.

3.3 Informatievoorziening over het RIF

De afzonderlijke gemeenteraden hebben bij het vaststellen van de Beheersverordening voor het RIF in 2007 een intensieve rol gespeeld. Het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland heeft in de fase voorafgaand aan de vaststelling uitgebreid met de afzonderlijke gemeenten gesproken over de meerwaarde van het RIF en de RIF-projecten voor de afzonderlijke gemeenten en voor de regio als geheel. Het voorstel om in te stemmen met de instelling van het RIF is in elke raad geagendeerd, zo is gebleken uit door ons ontvangen raadsagenda's en notulen. In alle raden heeft hierover discussie plaatsgevonden. Daarbij is onder meer gerefereerd aan mogelijke financiële risico's en de vraag of de doelen die met het RIF worden beoogd wel voldoende aansluiten bij de specifieke gemeentelijke doelen. In verschillende gemeenten is door de raden gevraagd om verduidelijking van onderdelen van het RIF. Zoeterwoude, Voorschoten en de gezamenlijke gemeenten in de Duin- en Bollenstreek hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om hun zienswijzen bekend te maken. Zoeterwoude heeft, verwijzend naar een misverstand, voor een aanpassing van de financiële bijdrage gepleit. De gemeente Voorschoten heeft succesvol aangedrongen op het opnemen van inpassingsmaatregelen voor de Rijnlandroute (via een amendement in de gemeenteraad en een motie in het AB). De gemeenten in de Duin- en

Bollenstreek zijn ingegaan op de laatste ontwikkelingen en wensen rondom de Greenport en de noordelijke ontsluiting.

Uiteindelijk zijn alle gemeente(rade)n akkoord gegaan met de oprichting van het RIF en hebben zij de gevraagde financiële bijdrage structureel opgenomen in hun meerjarenbegroting.

Daarna neemt de belangstelling voor het RIF in de betrokken gemeenteraden enigszins af, zo blijkt uit de raadsagenda's en notulen. Louter de veranderingen met betrekking tot het tracé van de Rijnlandroute en de wijzigingen die hieruit voortvloeien voor de financiering, leiden er toe dat een en ander in alle gemeenteraden wederom wordt geagendeerd. In gemeenten die direct te maken hebben met deze verbinding komt deze kwestie dan uitgebreid aan de orde, in de overige gemeenten minder.

Een belangrijke verklaring voor het gegeven dat in de raadsagenda's en –notulen relatief weinig is terug te vinden over het RIF en de daarmee verbonden projecten, is dat veel van de informatievoorziening en meningsvorming plaatsvindt in raadscommissies. Voor 2010 gebeurde dat in het merendeel van de gemeenten in de verschillende 'vakcommissies', zoals 'verkeer en vervoer', 'ruimte' of 'natuur en milieu'. In de betrokken gemeenten neemt rond de verkiezingen van 2010 het besef toe dat de gang van zaken binnen de regio van groot belang zijn voor de afzonderlijke gemeenten. Dit leidt er toe dat in verschillende gemeenten een aparte commissie 'regionale zaken' is ingesteld. Zoals al vermeld is hiervan in zeven van de negen¹³ gemeenten sprake. ¹⁴ De reden voor de instelling van een dergelijke commissie heeft vaak te maken met de onvrede over het soms 'in een vloek en een zucht' afdoen van regionale zaken in vakcommissies.

De werkwijze van deze regiocommissies verschilt tussen de gemeenten. In het algemeen worden bijeenkomsten van deze commissie geagendeerd voorafgaand aan relevante bijeenkomsten in Holland Rijnland. In sommige gemeenten vinden bijeenkomsten van de regiocommissie steeds enkele weken voorafgaand aan de regionale portefeuillehoudersoverleggen plaats, in andere gemeenten voorafgaand aan vergaderingen van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland. In een enkele gemeente komt deze commissie zowel bijeen in de voorbereiding op het portefeuillehoudersoverleg als op de vergadering van het Algemeen Bestuur. In de regiocommissie ligt dan de agenda van het portefeuillehoudersoverleg of het Algemeen Bestuur voor. In veel gemeenten is elk agendapunt door de ambtenaren van de gemeente voorzien van een annotatie. In de commissie worden meningen en opvattingen geïnventariseerd en afgesproken welke de lokale portefeuillehouder of vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur zal inbrengen. In een volgende vergadering van de regiocommissie wordt dan op basis van het verslag van het regionale portefeuillehoudersoverleg of van het Algemeen Bestuur toegelicht wat er met de inbreng vanuit de gemeente is gebeurd. Het gegeven dat de agenda van de regiocommissie de agenda van ofwel het portefeuillehoudersoverleg of van het Algemeen Bestuur volgt, leidt er toe dat zelden andere regionale relevante onderwerpen aan de orde worden gesteld. Verschillende griffiers merken in deze context op dat de commissie wat 'assertiever' zou kunnen opereren.

¹³ Van drie van de twaalf gemeenten behoorde de rekenkamercommissie niet tot de samenwerkende rekenkamercommissies die opdracht hebben gegeven voor dit onderzoek. Van deze gemeenten zijn geen gegevens opgevraagd.

¹⁴ In enkele gemeenten was er al voor 2010 sprake van een 'commissie regiozaken'.

Hierboven is de gang van zaken met betrekking tot *alle* regionale onderwerpen (binnen de regio Holland Rijnland) weergegeven. In het vorige hoofdstuk is reeds geconstateerd dat het RIF geen zelfstandig onderwerp is op de agenda's van het portefeuillehoudersoverleg of het Algemeen Bestuur. Dat impliceert dat in de lokale regio- of vakcommissie zelden specifieke aandacht wordt besteed aan het RIF. Wel is het zo dat ontwikkelingen in de RIF-projecten met grote regelmaat worden geagendeerd. In dat geval komen zij vanzelfsprekend ook in de regio- of vakcommissies van de gemeenteraden aan de orde.

Een bijzondere uitzondering op de beperkte aandacht voor het RIF binnen gemeenteraden vormt de besluitvorming over de zogenaamde 'tweede tranche' voor de Rijnlandroute. Hierboven zijn al kort de ontwikkelingen rond de (oorspronkelijke) RijnGouweLijn beschreven. De gang van zaken, die uitgebreider is beschreven in bijlage 2, leidde tot ingrijpende aanpassingen van de oorspronkelijke plannen. Deze brengen kosten met zich mee en maakt tevens een verlenging van de looptijd van het RIF relevant. Dit betekende dat de bijdragen aan het RIF en de verlenging van de looptijd opnieuw geagendeerd moesten worden in de raden van alle deelnemende gemeenten. Dit heeft ook in alle betrokken gemeenten plaatsgevonden. Uiteindelijk hebben alle raden, soms na intensieve discussies, hiermee ingestemd.

3.4 Nadere verkenning van de informatievoorziening en beïnvloedingsmogelijkheden

De communicatie- en informatievoorziening vanuit Holland Rijnland over het RIF vormde het centrale onderwerp van een discussiebijeenkomst met leden van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland. Gedurende die bijeenkomst is eveneens ingegaan op de rol van raadsleden en de leden van het Algemeen Bestuur. Die rol betreft zowel de wijze waarop zij 'namens hun gemeente' invulling geven aan het lidmaatschap van het Algemeen Bestuur als de invulling die zij geven aan hun rol als 'vertegenwoordiger van dit Algemeen Bestuur' in hun gemeente.

Tijdens deze discussiebijeenkomst is door de deelnemers bevestigd dat zowel de institutionalisering van de intergemeentelijke samenwerking in Holland Rijnland als de inrichting van het RIF onderwerp zijn geweest van intensieve discussies in de raden van de betrokken gemeenten. Nadien is het functioneren van het RIF toch vooral beschouwd als een 'uitvoeringskwestie'. Voortgang en eventuele tussenresultaten worden zowel in het AB als in de raden van de betrokken gemeenten geagendeerd, maar veelal 'ter kennisneming' aangenomen. Er bestaat groot vertrouwen in de professionaliteit van de organisatie van Holland Rijnland, zodat intensieve aandacht niet nodig wordt geacht. Louter als er sprake is van essentiële afwijkingen van de oorspronkelijke afspraken, zoals in het geval van de Rijnlandroute, moet dit leiden tot hernieuwde discussies in de raden.

Er is algehele consensus dat leden van het Algemeen Bestuur in ieder geval hun eigen gemeente vertegenwoordigen binnen het samenwerkingsverband. Of leden van het Algemeen Bestuur zich ook als vertegenwoordiger van Holland Rijnland beschouwen en als dusdanig gedragen in hun raad, hangt sterk af van de lokale cultuur. De deelnemers aan de discussie wijzen er op dat in verschillende gemeenten ontwikkelingen rond het RIF ter sprake komen in een commissie 'regionale zaken', waarin de leden van het Algemeen Bestuur toelichting kunnen geven op de

ontwikkelingen binnen Holland Rijnland. Specifieke onderwerpen, zoals met name de voorbereiding op portefeuillehoudersoverleggen binnen Holland Rijnland, vindt veelal plaats in de regiocommissie of een vakcommissie. In een dergelijke setting is het veelal de betrokken wethouder die een toelichting geeft bij de punten die in het portefeuillehoudersoverleg aan de orde zijn.

De deelnemers aan de discussie geven aan zich over het algemeen goed geïnformeerd te voelen door Holland Rijnland. Alle relevante informatie wordt naar hun idee aan hen (of aan de gemeenteraden) toegezonden, of is terug te vinden op de website van Holland Rijnland. Met betrekking tot de specifieke positie van het RIF zijn tijdens de bijeenkomst enkele kritische kanttekeningen gemaakt over de vindbaarheid van de informatie op de website.

Tijdens de discussiebijeenkomst was er sprake van consensus over de beoordeling van het RIF. Deze werd beoordeeld als een goed instrument. Onder meer werd aan het RIF gerefereerd als 'het cement van de samenwerking'. Er is veel vertrouwen dat het instrument wordt ingezet op de manier waarop het bedoeld en afgesproken is.

3.5 Tussenbalans en beantwoording onderzoeksvragen

De informatie in dit hoofdstuk heeft als doel de volgende twee onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

1. Hoe is de verantwoording aan de gemeenteraden over de besluitvorming en bestedingen geregeld?
2. In hoeverre kunnen de raden van de deelnemende gemeenten met de reguliere informatie over het RIF hun sturende en controlerende rol uitoefenen?

In antwoord op de eerste vraag is gebleken dat het samenwerkingsverband Holland Rijnland op verschillende manieren informatie verstrekt aan gemeenteraden. Dat betreft de website van Holland Rijnland, nota's en andere publicaties, voortgangsverslagen, inloopbijeenkomsten of presentaties. Verder wordt via de agenda van het Algemeen Bestuur en van de portefeuillehoudersoverleggen veel informatie aan gemeenteraden ter beschikking gesteld. Raadsleden kunnen zo beschikken over alle relevante informatie over besluitvorming en bestedingen.

Op de tweede vraag is antwoord: beperkt. Er past namelijk de nodige nuancering bij de positieve beantwoording van de eerste onderzoeksvraag. In het vorige hoofdstuk is betoogd dat weliswaar veel informatie beschikbaar is over de inrichting van het RIF, maar dat relevante documenten om de dagelijkse gang van te zaken te beoordelen, verspreid zijn over verschillende bronnen en vindplaatsen. Vaak is, in ieder geval voor personen zonder veel financiële expertise, niet duidelijk welke documenten (eveneens) relevant zijn om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen binnen het RIF. De jaarrekening van het RIF bevat louter een overzicht van inkomsten en bestedingen. De jaarrekening geeft geen inzicht in de mate waarin beoogde doelen worden gerealiseerd. Al met al kan worden vastgesteld dat er veel informatie beschikbaar is, maar dat zeer de vraag is of al die informatie als 'verantwoordingsinformatie' kan gelden.

Deze nuances hebben direct consequenties voor de beantwoording van de vraag of de raden van de deelnemende gemeenten hun sturende en controlerende rol kunnen uitoefenen. Immers, in essentie is sturing door individuele gemeenten niet mogelijk

omdat na vaststelling van de Beheersverordening verdere sturing tot 2022 niet aan de orde is. Formeel kan wel via Holland Rijnland invloed worden uitgeoefend. Sturing op projecten is evenmin formeel mogelijk, omdat de eindverantwoordelijkheid voor deze projecten bij andere instanties berust. Individuele gemeenteraden kunnen slechts getrapt, via hun portefeuillehouder of het lid van het Algemeen Bestuurpogingen doen om enige invloed uit te oefenen op specifieke projecten.

Wat de controle betreft is in het vorige hoofdstuk al betoogd dat er feitelijk geen relevante controle-informatie beschikbaar is. Omdat de infrastructurele projecten nog niet in uitvoering zijn genomen, geven de financiële overzichten van deze projecten louter inzicht in de reserveringen. Of deze reserveringen zullen bijdragen aan het beoogde resultaat is niet te zeggen. Bij de GOM maakt de bijdrage vanuit het RIF deel uit van de totale exploitatie, waarover louter aan de aandeelhouders verantwoording wordt afgelegd. Bij de groenprojecten worden de uitgevoerde projecten beoordeeld op het niveau van de gemeente die de projectleiding heeft verzorgd.

Gezien deze omstandigheden kunnen de raden hun controlerende rol met betrekking tot het RIF als geheel niet uitoefenen.

Bijlage 1: Bevindingen m.b.t. de projecten van het RIF

Bijlage 1.1 Inleiding

In deze bijlage worden relevante informatie en bevindingen met betrekking tot de RIF-projecten gepresenteerd. Deze bijlage wordt afgesloten met een toetsing van de bevindingen aan het normenkader.

Voorafgaand aan de bevindingen met betrekking tot de RIF-projecten presenteren wij een overzicht van welke gemeenten uit de regio Holland Rijnland direct te maken hebben met de projecten.

Rijnlandroute	HOV-net ZHN	Programma Ontsluiting Greenport	Greenport Ontwikkelingsmaatschappij	Regionaal Groenprogramma
Leiden Katwijk Oegstgeest Voorschoten Zoetermeer	Alphen aan den Rijn Leiden Katwijk Leiderdorp Oegstgeest Rijnwoude Zoeterwoude + bredere scope buiten HR	Hillegom Katwijk Lisse Noordwijk Noordwijkerhout Oegstgeest Teylingen	Hillegom, Katwijk Lisse Noordwijk Noordwijkerhout Teylingen	Alle bij het RIF betrokken gemeenten.

Bijlage 1.2. Rijnlandroute

Algemeen

De Rijnlandroute is de nieuwe provinciale wegverbinding tussen de kust (Katwijk) en de A4 bij Leiden. Deze nieuwe verbinding is van belang voor de regio Holland Rijnland, met name rondom Leiden en Katwijk. De Rijnlandroute is bedoeld om de economische potentie van de regio en de direct hieraan grenzende gemeenten als Wassenaar en Leidschendam-Voorburg te kunnen ontwikkelen en nieuwe woningbouw te kunnen ontsluiten.

De provincie heeft een inpassingsplan (de provinciale variant van een bestemmingsplan) opgesteld om de realisatie van de Rijnlandroute mogelijk te maken. Het voorontwerp inpassingsplan is op 3 juli 2012 door Gedeputeerde Staten vrijgegeven voor inspraak. Met het inpassingsplan wordt beoogd de Rijnlandroute planologisch mogelijk te maken. Voor het deel van de Rijnlandroute dat samenvalt met de A44 zal het Rijk een besluit op grond van de Tracéwet nemen.

Bestedingen

Er zijn tot en met juli 2013 geen bestedingen gedaan in het kader van dit project. Wel is er een aanvullende financiering gevraagd van gemeenten. In de Financieringsovereenkomst RijnlandRoute (instemming door het Algemeen Bestuur op 23 september 2013, ondertekening van deze overeenkomst dient nog plaats te vinden) is opgenomen dat de Leidse en Katwijkse bijdrage van 25 miljoen euro voldaan zal worden wanneer de provincie een definitieve gunningsbeslissing heeft genomen over

het resp. Leidse en Katwijkse deel van het tracé (op zijn vroegst op 1 april 2015). De resterende 12,5 miljoen van de 2de tranche zal uiterlijk in 2022 worden overgemaakt.

Besluitvorming

Bij de besluitvorming over het RIF in 2007 is de motie Tjalma-Den Oudsten/ Staatsen aangenomen met daarin een aantal randvoorwaarden voor de bijdrage vanuit het RIF, waaraan voldaan dient te worden bij besluitvorming over de Rijnlandroute.

Op 24 juni 2010 heeft het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland een brief naar Gedeputeerde van Zuid-Holland gestuurd, met een dekkingsvoorstel voor een van de varianten van de Rijnlandroute. Op 15 september 2010 heeft in regionaal verband een collegewerkconferentie plaatsgevonden over de Rijnlandroute, de financiering en de te volgen gedragslijn, alsmede over de RijnGouwewijn-West en de Noordelijke Ontsluiting Greenport. Tijdens deze conferentie heeft het Dagelijks Bestuur de contouren van een voorstel geformuleerd. Het voorstel van het Dagelijks Bestuur is op 22 september 2010 tijdens een raadsledenbijeenkomst gepresenteerd.

Op 30 november 2010 is aan het Algemeen Bestuur voorgesteld in te stemmen met het toevoegen van € 37,5 miljoen aan het RIF ten behoeve van de Rijnlandroute, te verdelen via een bepaalde systematiek. Onderdeel van het voorstel is het tekenen van een bestuursovereenkomst tussen de 12 betrokken gemeenten, in plaats van het direct aanpassen van het RIF. Met deze stap is het commitment van de twaalf ondertekenende gemeenten benadrukt. Dit voorstel is aan alle gemeenteraden voorgelegd. De gemeenten Voorschoten en Kaag en Braassem hebben aanvullende voorwaarden gesteld aan hun instemming met het voorstel voor een aanvullende bijdrage vanuit de gemeenten.

Op 14 december 2011 is aan het Algemeen Bestuur voorgesteld om in te stemmen met het voornemen om het Programmaplan voor de Rijnlandroute pas vast te stellen na besluitvorming door de provincie over het voorkeurstracé voor de Rijnlandroute, gepland voor medio 2012. Op 12 juni 2012 is het AB voorgesteld in te stemmen met het voorkeurstracé Rijnlandroute, naar aanleiding van besluitvorming hierover door Gedeputeerde Staten. Dit tracé past binnen de door het Algemeen Bestuur op 30 november 2010 gestelde kaders voor een tracé. Gesteld wordt dat bij de huidige tracékeuze er lijkt te worden voldaan aan een groot aantal voorwaarden met betrekking tot de inpassing en functie van het tracé. Dat dient nog verder te worden onderzocht door de gestelde voorwaarden en het uiteindelijke tracé nauwgezet te vergelijken.

Voorgesteld wordt om voor dit tracé de gereserveerde RIF-middelen van € 37,5 miljoen (1e tranche RIF) voor de Rijnlandroute beschikbaar te stellen. Ook wordt voorgesteld om door het Dagelijks Bestuur verdere besluitvorming over een additionele bijdrage aan het RIF van € 37,5 miljoen (2de tranche RIF) voor te laten bereiden in de raden en het Algemeen Bestuur.

Verantwoording & informatievoorziening

De provincie Zuid-Holland is projectleider voor de Rijnlandroute. Verantwoording over de voortgang vindt binnen Provinciale Staten plaats. Holland Rijnland verleent formeel louter een financiële bijdrage aan dit project. In besloten projectoverleggen verstrekt de provincie ook voortgangs- en verantwoordingsinformatie aan Holland Rijnland.

Hoewel deze informatie, vanwege het besloten en vertrouwelijke karakter van de projectoverleggen, niet rechtstreeks aan het Algemeen Bestuur ter kennisname kan worden gebracht, wordt in de Portefeuillehoudersoverleggen wel geregeld de voortgang en de verantwoording besproken. Via hun portefeuillehouder kunnen raadsleden informeren of de uitwerking en uitvoering van dit project voldoet aan de vooraf gestelde randvoorwaarden.

Efficiency

Volgens de interne urenverantwoording van Holland Rijnland was de Rijnlandroute in 2012 het project waar de meeste tijd en geld aan is besteed. In 2012 ging het om ruim € 60.000,-. Tot en met 2012 heeft er geen betaling uit het Regionaal investeringsfonds plaatsgevonden. Om toch een uitspraak te doen over efficiency gaan wij er van uit dat gemiddeld per jaar (over 14 jaar tot en met 2024) ongeveer € 5.300.000 uit het RIF aan de Rijnlandroute wordt besteed. In 2012 zou men kunnen stellen dat de overhead 1,1% was. Daarbij dient te worden aangetekend dat 2012 een uitzonderlijk jaar was waarin de Tweede Tranche aan gemeenten is voorgelegd. De behandeling daarvan vereiste de nodige inzet vanuit de organisatie van Holland Rijnland. In de komende jaren, als het project wordt uitgevoerd, is aannemelijk dat door de medewerkers van Holland Rijnland minder tijd aan het project zal worden besteed. In de uitvoeringsfase ligt de verantwoordelijkheid immers bij de provincie.

Bijlage 1.3. Hoogwaardig Openbaar Vervoer-net Zuid-Holland Noord (voorheen RijnGouwelijn)

Algemeen

De oorspronkelijke doelstelling van dit RIF-project was het realiseren van een lightrailverbinding tussen Leiden en Katwijk (RijnGouwelijn-West). Het is een project van de provincie Zuid-Holland, waarbij aan de gemeenten een financiële bijdrage werd gevraagd. In de oorspronkelijke bestuursovereenkomst is de projectscope beschreven en zijn afspraken over eigendom, voorbereiding, realisatie, exploitatie, beheer, onderhoud, financiën en bevoegdheden en organisatie gemaakt. Met het aantreden van een nieuw College van B&W in Leiden in 2010 is de scope van het project onder druk komen te staan. Dit omdat het College de lightrailverbinding niet door de binnenstad wilde laten lopen. Deze ontwikkeling heeft onder meer tot discussie en vragen bij andere gemeenten geleid. Bij het aantreden van een nieuw College van Gedeputeerde Staten in Zuid-Holland is besloten om de RijnGouwelijn niet meer te realiseren. In overleg met de gemeenten in Holland Rijnland is de provincie tot een andere scope van het project gekomen. Niet meer het instrument (lightrailverbinding) staat centraal, maar het doel (een hoogwaardige OV-verbinding). In 2013 heeft dat geleid tot een ontbinding van de oorspronkelijke bestuursovereenkomst en het afsluiten van een nieuwe bestuursovereenkomst.

Bestedingen

Voor de RijnGouwelijn zijn de middelen overgemaakt naar de provincie Zuid-Holland. Op 14 april 2010 is een bedrag van 7,5 miljoen euro overgemaakt naar de provincie. Op 28 maart 2011 is de tweede tranche van 2.488.600 euro overgemaakt. De middelen zijn door de provincie nog niet besteed. In de bestuursovereenkomst van februari 2010 was voorzien dat jaarlijks vanuit het fonds (na de eerste storting van 7,5 miljoen) een bijdrage van 2.488.600 euro zou worden overgemaakt naar de provincie, oplopend tot 37,5 miljoen euro. Omdat de provincie een hogere bijdrage had verwacht van de gemeenten, is afgesproken dat het bedrag van 7,5 miljoen direct werd overgemaakt

zodat de provincie daarop rente kon krijgen. Het mes sneed daarmee aan twee kanten: een lagere en gespreide bijdrage door de gemeenten en renteopbrengsten voor de provincie.

De betalingen aan de provincie zijn in 2012 gestopt nadat duidelijk werd dat de RijnGouwelijn in de oorspronkelijke vorm (lightrailverbinding) niet meer door zou gaan na een besluit daarover door de provincie. Uiteindelijk is het idee van een breed OV-netwerk ingebracht en verder uitgewerkt. In afwachting van de besluitvorming daarover is de overdracht van geld uit het RIF aan de provincie stopgezet.

In de bestuursovereenkomst HOV-net Zuid-Holland Noord die op 27 maart 2013 is vastgesteld, is geregeld dat de reeds gedane betalingen onder de vorige, inmiddels ingetrokken bestuursovereenkomst, worden verrekend. Dat betekent dat de bijna tien miljoen euro die reeds is betaald in mindering wordt gebracht op de in de overeenkomst afgesproken 37,4 miljoen. Jaarlijks wordt 2.488.600 euro betaald aan de provincie.

Besluitvorming

De besluitvorming over dit project kent een lange geschiedenis en vanaf 2011 is de scope van het project gaan schuiven en veranderen. Uiteindelijk is de provincie gekomen met een alternatief plan (HOV-net Zuid-Holland Noord), waarmee het Algemeen Bestuur in juni 2012 op hoofdlijnen heeft ingestemd. In maart 2013 is de oude bestuursovereenkomst ingetrokken en vervangen door een nieuwe.

De aanleg van een lightrailverbinding is losgelaten. Nu heeft het project tot doel om te komen tot een hoogwaardig OV-netwerk. Concreet betekent dit dat het doortrekken van de lightrail naar Katwijk is komen te vervallen en dat in plaats daarvan meerdere buscorridors worden gerealiseerd.

Uit de documentenstudie en interviews met de betrokken portefeuillehouders en leden van het Dagelijks Bestuur blijkt dat bij de direct bij dit project betrokken gemeenten op initiatief van de Colleges een uitgebreide consultatie van de raad heeft plaatsgevonden. Belangrijk discussiepunt hierbij was de vraag of de uitwerking van het project voldoet aan de voorwaarden zoals die bij aanvang zijn opgesteld. De raadsleden van grondgemeenten willen graag kennisnemen van de voortgang en de standpunten van de gemeenteraden van de andere grondgemeenten.

In het Algemeen Bestuur van 17 februari 2010 is besloten de bestuursovereenkomst RijnGouwelijn te beschouwen als een programma conform artikel 8 van de beheersverordening RIF en tevens als projectovereenkomst conform artikel 9. In de bestuursovereenkomst zijn afspraken gemaakt over:

- a. De projectscope: inhoud van het project en spelregels gedurende het proces (bijvoorbeeld dat wijzigingen in de projectscope op specifiek verzoek van een van de partijen de eventuele meerkosten hiervan ook draagt)
- b. Eigendom en voorbereiding van het Project
- c. Verplichtingen over voorbereiding en realisatiefase
- d. Exploitatie, beheer en onderhoud
- e. Financiën
- f. Bevoegdheden en organisatie
- g. Ontbinding, voortdurende verplichtingen, geschillenregeling, inwerkingtreding, geheimhouding

In juni 2012 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met de hoofdlijnen van de conceptwijziging van de RijnGouwelijn naar een HOV-net Zuid-Holland Noord. Opdracht werd gegeven aan het Dagelijks Bestuur om te komen met een voorstel voor de ontbinding van de oude bestuursovereenkomst RijnGouwelijn-West en een nieuwe bestuursovereenkomst HOV-net Zuid-Holland Noord.

In de bestuursovereenkomst van 2010 zijn ook afspraken gemaakt over het beheer van de RijnGouwelijn. Daarin wordt gesteld dat met elke (grond)gemeente beheersovereenkomsten worden opgesteld. In de bestuursovereenkomst van 2013 zijn daarover geen expliciete passages aangetroffen.

Verantwoording en informatievoorziening

Over de bestedingen wordt in de jaarrekening en begroting van Holland Rijnland verantwoording afgelegd aan het Algemeen Bestuur. Raadsleden kunnen deze documenten via de website van Holland Rijnland raadplegen.

Uit de documentenstudie en de interviews met de portefeuillehouders en DB-leden blijkt dat de route van de besluitvorming over RGL /HOV-net ZHN getrapt plaatsvindt. Er zijn verschillende momenten waarop de raden hun invloed kunnen laten gelden. Voor het project RGL / HOV-net ZHN is een stuurgroep ingesteld met portefeuillehouders van de grondgemeenten. Zowel ambtelijk als bestuurlijk wordt opgemerkt dat de portefeuillehouders soms duidelijke opdrachten hebben meegekregen vanuit hun raad. De stuurgroep wordt voorbereid in het Portefeuillehoudersoverleg van Holland Rijnland (Verkeer en Vervoer). Dan wordt nagedacht over een gezamenlijke strategie in de stuurgroep en mogelijke noodzakelijke besluiten die moeten worden genomen door het AB en eventueel de gemeenteraden.

Efficiency

De beheerskosten van het RIF komen voor rekening van Holland Rijnland. Deze worden niet ten laste gebracht aan het RIF. Wel worden door de betrokken ambtenaren van Holland Rijnland uren geschreven op dit project. Uit gegevens van Holland Rijnland blijkt dat in 2012 voor € 38.417 aan uren is besteed voor dit RIF-project. Op een totale bijdrage van € 37,5 miljoen euro tot en met 2022 blijkt dat in een looptijd van 15 jaar ongeveer € 575.000 euro aan beheerskosten door Holland Rijnland wordt uitgegeven. Dat is ongeveer 1,5 procent van het totale budget.

Bijlage 1.4. Noordelijke Ontsluiting Greenport

Algemeen

In 2002 hebben de samenwerkende gemeenten van Holland Rijnland de bereikbaarheidsproblematiek in de noordelijke Bollenstreek onderkend. Met name betrof het de verbinding tussen de N206 en de A4/A44. Om een oplossing te vinden voor dit knelpunt is het project Noordelijke Ontsluiting Greenport benoemd. Doelstelling van de Noordelijke ontsluiting Greenport is het verbeteren van de doorstroom van het wegennet tussen de noordelijke bollengemeenten (Hillegom, Lisse, Noordwijkerhout, Teylingen) en Amsterdam/ Schiphol, voor woon-werkverkeer, vrachtwagens en toeristisch verkeer. Het resultaat dient de gebiedskwaliteit, de economie en de leefbaarheid in de dorpskernen te versterken.

Bestedingen

Voor de noordelijke verbinding is er nog geen sprake van bestedingen. De totale kosten van de Noordelijke corridor bedragen tenminste 17,4 miljoen euro en maximaal 22,4 miljoen euro. De noordelijke ontsluiting betreft de aansluitingen op de A44, inclusief een mogelijke nieuwe verbinding tussen de N206 en de A44 ten noorden van Rijnsburg. Dit is feitelijk één van vier infrastructurele projecten onder de noemer 'Ontsluiting Greenport'. Voor dat gehele programma wordt binnen het RIF een bedrag 37,5 miljoen euro opgebouwd. Welk deel daarvan voor de noordelijke corridor is bestemd, is niet bekend.

Besluitvorming

Er zijn vier infrastructurele projecten die gezamenlijk vallen onder de noemer 'Ontsluiting Greenport'. De noordelijke corridor is er daar één van. De provincie Zuid-Holland is projectleider. Doordat de gemeenten binnen Holland Rijnland als één gesprekspartner optreden en bovendien medefinancierder zijn, leggen ze in de relatie met de provincie het nodige gewicht in de schaal. Ook kunnen ze de rol van katalysator vervullen.

Door hun samenwerking zorgen ze voor draagvlak en commitment en weten ze het regionale belang goed te vertegenwoordigen.

Verantwoording en informatievoorziening

Voorstellen voor het Algemeen Bestuur worden ter kennisname gebracht aan de betrokken gemeenteraden. Deze beslissen hoe ze die behandelen. Dat geldt ook voor de jaarstukken van het RIF. Voor de noordelijke corridor is er tot februari 2013 geen sprake geweest van bestedingen.

Efficiency

Er hebben tot en met 2012 geen bestedingen plaatsgevonden uit het RIF. Volgens de urenverantwoording van Holland Rijnland zijn in 2012 nauwelijks tot geen uren aan dit project besteed door medewerkers van Holland Rijnland.

Bijlage 1.5. Regionaal Project Versterking Duin- en Bollenstreek

Algemeen

Voor de uitvoering van het Regionaal Project Versterking Greenport Duin- en Bollenstreek heeft het AB de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) aangewezen en het DB een uitvoeringsovereenkomst RIF afgesloten met de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij. De GOM dat functioneert als het regionaal ontwikkelbedrijf voor de herstructurering van de Duin- en Bollenstreek. GOM is in maart 2010 opgericht door de zes greenportgemeenten: Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen. De missie van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij is het door middel van actieve gebieds(her)ontwikkeling tot stand brengen van een economisch en ruimtelijk vitale Duin- en Bollenstreek. Het beleidskader hiervoor is de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek die de gemeenten in december 2009 hebben vastgesteld. De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij is een private onderneming (besloten vennootschap) op publieke basis. De zes greenportgemeenten zijn aandeelhouder. De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij heeft geen winstoogmerk. Alle inkomsten worden geïnvesteerd in herstructureringsmaatregelen. Een onafhankelijke Raad van Commissarissen ziet toe op het bestuur van de onderneming.

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij werkt uitsluitend op basis van financieel onderbouwde meerjarenprogramma's. Deze worden vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Publieke en private verantwoordelijkheden zijn strikt gescheiden. De overheid (gemeenten en provincie) is verantwoordelijk voor het ruimtelijk beleid, waaronder het vaststellen van de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek (ISG), bestemmingsplannen en het al dan niet toestaan van bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen. De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij is niet meer en niet minder dan een uitvoerend grondbedrijf. Zij heeft met Holland Rijnland een overeenkomst gesloten in het kader van het Regionaal Investeringsfonds.

Bestedingen

De GOM is gestart in 2010. Het RIF was op dat moment al 3 jaar gevuld. GOM ontving op 8 juli 2010 € 1.999.998 uit het RIF. Daarna heeft de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij ieder jaar in maart of april € 666.666 ontvangen. In totaal heeft GOM dus tot en met 2013 bijna 4 miljoen euro uit het RIF ontvangen. Deze dotaties gaan door tot en met 2022 wanneer in totaal 10 miljoen euro zal zijn overgemaakt aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij.

Feitelijk zijn er geen milestones/go no-go besluiten. Het project is gestart en zal doorlopen tot 2022. RIF gelden worden samen met middelen uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES) gebruikt om de onrendabele top van ontwikkelingsprojecten, de zogenoemde landschappelijke inpassing te financieren. In principe moeten alle projecten winst opleveren. Er is feitelijk geen procedure die gevolgd moet worden als projecten niet of gedeeltelijk doorgang vinden.

Naast het RIF en subsidies kent de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij de volgende inkomsten:

- Verkoop woningbouw titels (400 van gemiddeld € 150.000 per kavel)
- Bollengrondcompensatiefonds
- Grondexploitatie

Verwacht wordt dat in totaal voor 200 miljoen euro aan herontwikkeling zal plaatsvinden. Hiervan zijn tot nu toe 70 miljoen euro zeker en voor totaal 115 miljoen vrij zeker. Als projecten niet tot ontwikkeling komen dan worden geen uitgaven gedaan en komen geen inkomsten binnen. De balans is altijd 0.

De middelen uit het RIF kunnen op dit moment niet worden teruggeleid naar bepaalde projecten. Iedere toerekening zou arbitrair zijn. De middelen worden besteed aan de opstart van projecten en de onrendabele top. De middelen uit het RIF zullen uiteindelijk wel teruggeleid kunnen worden naar bepaalde projecten, volgens medewerkers van Holland Rijnland. Het DB heeft ook heel nadrukkelijk aangegeven dat de RIF bijdrage juist niet in de overhead terecht moet komen.

Besluitvorming

Rond Versterking Greenport Duin en Bollenstreek heeft de volgende besluitvorming plaatsgevonden

- Algemeen Bestuur 28 maart 2007: Intentieovereenkomst RIF Holland Rijnland.
- Algemeen Bestuur 17 februari 2010: Besluit wijzigingen in de RIF verordening,
- Algemeen Bestuur 17 februari 2010: Verstrekking financiële middelen RIF aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij. De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij

wordt aangewezen als een rechtspersoon, die gemeenten hebben opgericht met het oog op de uitvoering van het Regionaal Project ‘versterking Greenport Duin- en Bollenstreek, conform artikel 3 lid 2 Beheersverordening RIF. Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport (ISG) en Samenwerkingsovereenkomst Greenport Duin- en Bollenstreek (SOK) worden samen Regionaal Project “Versterking van de Greenport Duin- en Bollenstreek”. Het Dagelijks Bestuur wordt gemandateerd het Meerjarenprogramma Greenport Ontwikkelingsmaatschappij goed te keuren. Het Dagelijks Bestuur wordt opgedragen een bijdrageovereenkomst op te stellen onder de volgende voorwaarden:

- Het Meerjarenprogramma wordt vastgesteld door aandeelhouders.
  - De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij verricht alleen werkzaamheden ten behoeven van de zes aangesloten gemeenten.
  - De bij gemeenten geldende regelgeving (subsidies en uitbesteding) wordt in acht genomen.
  - De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij legt jaarlijks het Meerjarenprogramma en het jaarverslag over de besteding ter toetsing voor aan het Dagelijks Bestuur.
  - Het Dagelijks Bestuur overlegt het Meerjarenprogramma en het jaarverslag met het Algemeen Bestuur.
- Algemeen Bestuur 19 februari 2012: Evaluatie RIF.

Het besluit over de oprichting van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij vormt een belangrijk ijkmoment waarop de afzonderlijke raden nadrukkelijk hun controlerende rol hebben kunnen uitoefenen. Het Algemeen Bestuur heeft geen bemoeienis gehad met de oprichting van de GOM. Dit was een zaak van de zes gemeenten. Het AB is wel betrokken geweest in de voorfase.

Verantwoording en informatievoorziening

De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij kent de volgende waarborgen:

- a. Governance bestuur
- b. Raad van Commissarissen
- c. Aandeelhouders vergadering (deelnemende gemeenten)
- d. het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland.

De relatie met het AB is als volgt:

- De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij legt jaarlijks het Meerjarenprogramma en het jaarverslag over de besteding ter toetsing voor aan Dagelijks Bestuur.
- Het Dagelijks Bestuur overlegt het Meerjarenprogramma en jaarverslag met het Algemeen Bestuur. De verantwoording is vrij summier, zoals te zien in het Jaarverslag 2011:

Initiatieven	In de pijplijn zacht	In de pijplijn gewogen	Waarvan 100% zeker	Waarvan <100% zeker
Onttrekken bollengrond 1 ^e klas	89 ha	34 ha	31 ha	3 ha
Productie bollengrond				
• Opruimen verrommeling	19 ha	10 ha	5,5 ha	4,5 ha
• Opwaarderen 2 ^e klas	26 ha	10 ha	0 ha	10 ha
• Omspuiten grasland	23 ha	13 ha	2,9 ha	10,1 ha
Onttrekken bollengrond 2 ^e klas	1,7 ha	0,6 ha	0,3 ha	0,3 ha
Greenportwoningen (aantal)	502	172	123	49

Uit het financieel jaarverslag: “De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij werkt met één geïntegreerde meerjarenbegroting waarin alle activiteiten, projecten en fondsen zijn ondergebracht. Ook alle organisatiekosten die Greenport Ontwikkelingsmaatschappij vanaf de start heeft gemaakt, worden hierin gedekt. Het verslagjaar 2011 is afgesloten met een nihil financieel resultaat. Dit is in overeenstemming met de doelstellingen van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij.”

De jaarrekening en het meerjarenprogramma worden vanwege de vertrouwelijkheid van de informatie niet aan het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland aangeboden. Wel ontvangt het Algemeen Bestuur het jaarverslag van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij.

De (door de accountant volledig goedgekeurde) jaarrekening en het (door aandeelhouders van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij vastgestelde) meerjarenprogramma van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij worden elk jaar ter bespreking aangeboden aan het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland. Het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland heeft tot taak te bewaken dat de (gerealiseerde en geplande) investeringen gunstig zijn gedaan en passen binnen de gestelde (beleids)kaders. Met het accorderen van de jaarstukken geeft het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland indirect ook meteen het jaarlijkse deel van € 10 miljoen vrij, dus € 666.666,66. Als het Dagelijks Bestuur niet akkoord zou gaan met de jaarstukken, wordt het jaarlijkse deel in principe niet vrijgegeven.

Volgens de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij verloopt de bespreking van de jaarstukken altijd constructief. De leden van het Dagelijks Bestuur zijn de spreekbuis voor het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland en stellen vragen zoals:

- Wat gebeurt er feitelijk aan modernisering (“Is er al een spa de grond ingegaan”)?
- Wat doe je met de bijdrage van het RIF?

Wat kunnen andere gemeenten leren van de manier waarop de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij werkt?

Naast het afleggen van verantwoording, beschouwt de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij het jaarlijkse gesprek met het Dagelijks Bestuur ook als een moment om de betrokken gemeenten nog eens te laten begrijpen waar de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij allemaal mee bezig is en wat de opbrengsten zijn. Breed draagvlak voor en vertrouwen in de inzet van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij is immers van groot belang voor het kunnen (blijven) werken aan de herstructurering en modernisering van de Duin- en Bollenstreek. Kritische noten vanuit de betrokken gemeenteraden, maar ook vanuit brancheorganisaties en ondernemers in de regio zullen er altijd zijn. Deze kritiek is veelal terug te voeren naar de politieke kleur van een fractie of coalitie, of naar het financieel belang van de individuele ondernemers binnen de regio. Zij vragen zich af of de investeringen wel echt nodig zijn en wat de investeringen daadwerkelijk opleveren.

Efficiency

De middelen uit het RIF worden in een geïntegreerde begroting gebracht. De overheadkosten van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij zijn jaarlijks ongeveer € 600.000 waarvan circa € 300.000 weer zijn toe te schrijven aan projecten.

Over een periode van 12 jaar gaat het om circa € 3.600.000 aan overheadkosten. De totale investeringen in die periode zijn minimaal 70 miljoen en maximaal 200 miljoen. De beheerskosten liggen dus, op de hele periode tussen 2% en 5%. Er zijn volgens de directeur geen vergelijkbare fondsen in Nederland.

Bijlage 1.6. Regionaal Groenprogramma

Algemeen

Bij de inrichting van het samenwerkingsverband Holland Rijnland is geconstateerd dat de verstedelijking de kwaliteit van het landschap, bestaande uit kustgebied, bollenteelt, diverse landgoederen en het veenweide en plassengebied onder druk zet. Om de unieke en waardevolle kenmerken van de regio te behouden, is een deel van de gelden in het Regionaal Investeringsfonds bedoeld voor bijdragen aan groenprojecten. In tegenstelling tot de grote, infrastructurele projecten die onderdeel vormen van het RIF, gaat het hier om een verzameling van betrekkelijk kleine projecten. Door middel van het Regionaal Groenprogramma vindt in feite een herverdeling van gelden plaats tussen gemeenten, waarbij de stedelijke gemeenten bijdragen aan investeringen in de randgemeenten. Hierdoor kunnen ook inwoners van stedelijke gebieden in de nabije omgeving gebruikmaken van groenvoorzieningen.

In afwijking van de eerder beschreven projecten valt op dat met de financiering van de projecten een concrete, regionale doelstelling is omschreven, namelijk 'het behoud van unieke en waardevolle natuurwaarden in het gebied'. Hoe de 'unieke en waardevolle natuurwaarden' kunnen worden geoperationaliseerd en hoe vervolgens kan worden getoetst of de projecten daar een bijdrage aan leveren, is overigens door Holland Rijnland niet verder uitgewerkt. Aannemelijk is dat dit een belangrijk aspect zal vormen van de aangekondigde evaluatie van het fonds in 2015.

De projecten die in aanmerking komen om gefinancierd te worden uit het Regionaal Groenprogramma zijn in vijf gebiedsprogramma's verdeeld. Deze zijn:

- Cluster Duin- en Bollenstreek: de kustzone en het bollengebied ten noorden van de stedelijke agglomeratie;
- Cluster Veenweide en Plassen: het veenweide-, plassen- en droogmakerijengebied in het noordoosten van de regio;
- Cluster Aaneengesloten stedelijke agglomeratie: het stedelijk gebied van Katwijk tot en met Zoeterwoude-Rijndijk;
- Cluster Duin Horst Weide: de kustzone, de horsten en het veenweide gebied tussen Den Haag en Leiden tot aan de Vliet;
- Cluster Land van Wijk en Wouden: het groene gebied vanaf de Vliet het Groene Hart in.¹⁵

De mogelijke projecten zijn verdeeld over drie lijsten. Deze zijn:

- Projectenlijst A: projecten die worden beoordeeld voor opname in de uitvoeringsovereenkomsten 2010-2014 (eerste tranche) en 2012-2016 (tweede tranche);
- Projectenlijst B: projecten die worden beoordeeld voor opname in een uitvoeringsovereenkomst vanaf 2014. Van deze projecten is op dit moment nog onvoldoende informatie beschikbaar om ze te toetsen aan de doelstellingen en criteria van het Groenprogramma;

¹⁵ Deze laatste twee worden geregeld ook als één gezamenlijk programma genoemd.

- **Projectenlijst C:** overige groenprojecten, die in eerste instantie niet in aanmerking komen voor opname in een uitvoeringsovereenkomst. Op deze lijst staan projecten die niet bijdragen aan de regionale doelstellingen van het groenprogramma (bijvoorbeeld, geen inrichting, maar informatievoorziening), projecten gekoppeld aan en als (wettelijke) compensatie voor woningbouw of infrastructuur en lopende projecten waarvoor financiering al is geregeld, zoals projecten uit de Overeenkomst Zuidvleugel Zichtbaar Groener of de Ecologische Hoofdstructuur. Deze projecten worden in het programma genoemd om een zo volledig mogelijk beeld te geven van de groene plannen in de regio.

De projectenlijst en informatie in het Regionaal Groenprogramma zijn indicatief.

Omdat het Regionaal Groenprogramma een wezenlijk ander karakter heeft dan de infrastructurele projecten, is bij aanvang van het onderzoek besloten om voor dit onderdeel enkele extra activiteiten te ontwikkelen. Van een aantal concrete projecten is nadere informatie verzameld over de doelstellingen, de uitvoering (binnen gestelde tijd en budget) en de resultaten.

Bestedingen

Gedurende de looptijd van het RIF wordt in totaal een bedrag van € 20 miljoen gereserveerd voor de projecten van het Regionaal Groenprogramma. Aan elk project wordt vanuit het RIF 25% van de totale kosten bijgedragen. Daarmee is het verder aan de projectleider (i.c. betrokken gemeente) om het resterende deel te verzamelen. Dit kan zijn door bijdragen door de gemeente zelf, vanuit de provincie of het Rijk, Europese gelden, bijdragen van diverse organisaties en bijdragen van particulieren.

Voor 38 projecten is inmiddels een uitvoeringsovereenkomst afgesloten tussen Holland Rijnland en clusters van gemeenten. Hiermee is € 7.330.095 gereserveerd voor de uitvoering van deze projecten. Dit staat los van projectenlijst A. Hiervan is op dit moment (10 oktober 2013) € 2.886.966 overgemaakt aan de gemeenten voor de uitvoering van projecten. Uit de overzichten van Holland Rijnland blijkt dat niet alle voorgenomen projecten daadwerkelijk uitgevoerd zullen worden. Vanuit het RIF is € 20 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het Regionaal Groenprogramma. Wanneer een individueel project niet doorgaat, is het hiervoor gereserveerde geld nog steeds beschikbaar voor de uitvoering van het Regionaal Groenprogramma, maar nu voor een ander project. Wanneer na de looptijd van het Regionaal Groenprogramma niet het gehele beschikbare budget is besteed, kan het Algemeen Bestuur besluiten tot restitutie aan de deelnemende gemeenten.

Besluitvorming

Het Regionaal Groenprogramma is vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland. Het Dagelijks Bestuur is gemandateerd voor de uitvoering. De algemene beheersovereenkomst voor het Groenprogramma is vastgesteld in het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland (17 februari 2010). In vergaderingen in 2010, 2011 en 2012 zijn de projecten voor de periode 2010 – 2014 vastgesteld. In december 2012 zijn de bestedingen voor de Tweede Tranche (2014-2016) vastgesteld. De gemeenteraden van de betrokken gemeenten zijn hier via diverse vergaderingen van het portefeuillehoudersoverleg Ruimte in het voorjaar van 2013 over geïnformeerd.

Verantwoording

Aangezien het projectleiderschap van de afzonderlijke projecten berust bij individuele gemeenten, zijn deze projectleiders primair verantwoordelijk over voortgang en resultaten verschuldigd aan hun gemeenteraad. Het is niet bekend in hoeverre over deze projecten structureel aan de betrokken raden daadwerkelijk verantwoording wordt afgelegd. Overigens laat zich dit voor een belangrijk deel verklaren door het feit dat menig project nog in uitvoering is. In het kader van dit rekenkameronderzoek is contact geweest met enkele gemeentelijke projectleiders die aangeven dat een interne evaluatie en het uitbrengen van een verslag aan de gemeenteraad onderdeel vormen van de gebruikelijke procedures in hun gemeente.

Het samenwerkingsverband Holland Rijnland stelt met enige regelmaat een informatie-nota op. Deze nota bevat een overzicht van de eerdere besluiten, de projecten en de daarmee gemoeide gelden. Deze nota wordt besproken in het Portefeuillehoudersoverleg van Holland Rijnland. De portefeuillehouder kan er voor kiezen de nota toe te zenden aan de raad die desgewenst de nota kan agenderen.

In 2015 is een evaluatie van de uitvoering van het Regionaal Groenprogramma op het niveau van Holland Rijnland voorzien.

Informatie op projectenniveau

Gezien het bijzondere karakter van de Projecten van het Regionaal Groenprogramma in het RIF, is afgesproken om ten behoeve van ons rekenkameronderzoek van een klein aantal projecten extra informatie te verkrijgen. Deze informatie heeft betrekking op het versterken van het inzicht in de uitvoering van deze projecten. Bovendien is één van de onderzoeksvragen gericht op het Regionaal Groenprogramma. Dit betreft onderzoeksvraag 4: *Hoe is de cofinanciering van het Regionaal Groenprogramma vormgegeven en wat zijn de effecten van dat beleid?* De informatie in dit onderdeel wordt tevens benut om deze vraag te beantwoorden.

Op de projectenlijst A. bevinden zich ongeveer 30 projecten, zoals gezegd over vijf gebiedsprogramma's. De laatste twee gebiedsprogramma's worden geregeld in samenhang beschouwd. In elk gebiedsprogramma zijn tenminste twee – lopende of afgesloten – projecten op toevalsbasis geselecteerd. Vervolgens heeft een kort telefonisch interview plaatsgevonden met de betrokken gemeentelijk projectleider. Sommige van deze projectleiders zijn eveneens verantwoordelijk voor andere projecten van het Regionaal Groenprogramma, waardoor ook andere projecten ter sprake zijn gekomen.

Bij de volgende projecten is meer informatie verkregen:

Cluster Duin Horst Weide Wijk en Wouden			
Projectnaam	Totaal Budget	Bijdrage RIF	Verantwoordelijke gemeente
Recreatief Transferium Zoeterwoude	€ 1.892.414	€ 473.103	Zoeterwoude
Ecologische, bloemrijke en recreatieve verbindingen langs het Barrepad	€ 39.000	€ 9.750	Zoeterwoude

Cluster Veenweide en plassengebied			
Projectnaam	Totaal Budget	Bijdrage RIF	Verantwoordelijke gemeente
Boterhuispolder fase 1	€ 2.290.893	€ 284.872 ¹⁶ 2010-2014	Leiderdorp
Eendekooi Warmond	€ 145.000	€ 36.300	Teylingen

Cluster Duin- en Bollenstreek			
Projectnaam	Totaal Budget	Bijdrage RIF	Verantwoordelijke gemeente
Ecologische verbinding Elsbroekpolder – Elsbroekpark	€ 400.000	€ 100.000	Hillegom
Natuur- en recreatiegebied Vosse- en Weerlanerpolder	€ 951.067	€ 237.767	Hillegom

Cluster Stedelijke agglomeratie			
Projectnaam	Totaal Budget	Bijdrage RIF	Verantwoordelijke gemeente
Stad-Landverbindingen Leiden Noord, Oost en West (drie projecten)	€ 5.219.522	€ 1.305.000	Leiden

Het gaat hier om lopende of onlangs afgesloten projecten. Voor een enkel project geldt dat deze zich nog in de ontwerpfase bevindt.

Voor één van de projecten bleek tijdens de voorbereiding dat een aantal uitgangspunten en verwachtingen in de praktijk anders waren dan bij het ontwerpen was verondersteld. Om die reden is het project niet in uitvoering genomen. Het bedrag dat de gemeente zelf had gereserveerd voor de uitvoering van dit project is doorgeschoven naar een ander groenfondsproject. Dit project kent enkele doelstellingen die sterk verwant waren aan het voorgenomen project, terwijl de projecten plaatsvonden in hetzelfde gebied. De gemeente in kwestie heeft Holland Rijnland voorgesteld om de bijdrage vanuit het RIF voor het oorspronkelijke project in te zetten bij het andere project. Het DB besluit over de uitvoering, het AB heeft het DB dit opgedragen bij het vaststellen van het Regionaal Groenprogramma. Wanneer een project niet doorgaat, kan een gemeente een project intrekken. Nieuwe projecten kan het cluster opnemen in het volgende verzoek om cofinanciering. Nadat getoetst is of een verzoek om cofinanciering voldoet aan de criteria van het Regionaal Groenprogramma, wordt een uitvoeringsovereenkomst opgesteld. Het Dagelijks Bestuur stelt deze vast.

Over het algemeen verlopen deze projecten volgens planning. Aangezien sommige projecten ingrepen in het landschap noodzakelijk maken, kan het gebeuren dat (met name) onteigeningsprocedures of aanpassingen van het bestemmingsplan langer duren dan gehoopt. Vertragingen blijven beperkt

¹⁶ Omdat voor dit project relatief veel subsidie is verkregen van andere overheden, bedraagt de bijdrage vanuit het RIF minder dan de gebruikelijke 25% van de totale projectkosten.

De 25% bijdrage vanuit het RIF wordt van essentieel belang geacht om met het project aan de slag te gaan. Menigeen stelt dat zonder die bijdrage het project niet zou zijn gestart. Het gegeven dat er al één cofinancierder is, maakt het voor gemeenteraden (en andere partijen, zoals met name de provincie) makkelijker om eveneens geld ter beschikking te stellen.

De uitvoering gebeurt onder verantwoordelijkheid van de gemeente zelf, waarbij de eigen gemeentelijke werkwijzen bij de uitvoering van projecten wordt gevolgd. Over het algemeen houden de gemeentelijk projectleiders hun counterparts bij het RIF goed op de hoogte van de voortgang en resultaten. In eerste instantie zijn de gemeentelijk projectleiders verantwoording schuldig aan hun portefeuillehouder en uiteindelijk aan de raad. Het Dagelijks Bestuur en het portefeuillehoudersoverleg Ruimte van Holland Rijnland wordt geïnformeerd over de voortgang. Eindverslagen worden zowel aan de raad als aan het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland aangeboden.

In het geval dat er aan het einde van een project nog budget beschikbaar is, wordt dit naar rato teruggegeven aan de instanties die hebben bijgedragen.

Op verzoek van B&A heeft Holland Rijnland inzicht gegeven in de overhead uitgaven ten behoeve van de Groenprojecten. Deze bedroegen in 2012 ongeveer € 35.000. In datzelfde jaar waren de investeringen uit het Regionaal Groenprogramma € 1.300.000. De beheerskosten bedragen daarmee circa 2,7% van de totale investeringen.

Samenvatting Regionaal Groenprogramma

Het Regionaal Groenprogramma bestaat uit een verzameling van grotere en kleinere projecten die verdeeld zijn over vijf gebieden die specifieke en waardevolle landschappelijke waarden voor het gebied kennen. Met de investeringen vanuit het Regionaal Groenprogramma kunnen deze waarden, ondanks de druk van de verstedelijking, in stand worden gehouden. Dat maakt het onder meer voor inwoners van stedelijke gebieden mogelijk om ook te genieten van deze waarden in de nabije omgeving. Of en in welke mate de projecten bijdragen aan deze doelstellingen kan niet uit de thans verkregen informatie worden afgeleid. Het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland heeft hier vooralsnog geen aandacht aan besteed.

Voor de periode tot 2016 zijn door het Algemeen Bestuur de verschillende projecten benoemd. Tot nu is er een bedrag van meer dan € 7 miljoen voor de projecten ter beschikking gesteld, terwijl het fonds in totaal aan het einde van de looptijd van het RIF een bedrag van 20 miljoen zal hebben bevat. De ter beschikking gestelde bedragen hebben steeds betrekking op 25% van de totale kosten van het project in kwestie. De overige 75% wordt verkregen van bijdragen door gemeenten, provincie, rijk, Europa, diverse organisaties en particulieren. De gemeente waar een project wordt uitgevoerd geeft ook invulling aan het projectleiderschap. De rol van de het RIF is daarmee primair die van medefinancier van een project. Het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland is door het Algemeen Bestuur gemandateerd om invulling te geven aan deze rol. Gemeenten worden geregeld door middel van projectenoverzichten geïnformeerd over de voortgang. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van projecten berust bij betrokken gemeenten, die daar in hun eigen gemeente verslag over uitbrengen en verantwoording over afleggen. Op basis van een korte steekproef van lopende of recent uitgevoerde projecten wordt duidelijk dat de bijdrage vanuit het RIF ene belangrijke stimulans vormt voor de voorgenomen projecten. Voor zover bekend

worden projecten binnen de gestelde tijd en geraamde budget afgerond. Sommige projecten zijn nog in uitvoering. Voor andere geldt dat bijdragen door andere financierders (met name Europa) om een andere verantwoordingsystematiek vragen. Daardoor is niet altijd duidelijk welk deel van het budget afkomstig is van het RIF en of dit doelmatig en conform afspraken is besteed.

Duidelijk is dat:

- Aan de projecten een duidelijke besluitvorming ten grondslag ligt;
- Er een planning is van bestedingen;
- De bestedingen gedocumenteerd zijn, echter de actuele stand van zaken met betrekking tot de bestedingen is op het niveau van Holland Rijnland niet te achterhalen.
- Het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland en de betrokken gemeenteraden worden geïnformeerd over de voortgang en de resultaten.
- Gedurende de uitvoering van een specifiek project de voortgang, het bereiken van eventuele milestones en mogelijke afwijkingen en vertragingen niet structureel worden teruggekoppeld aan het bestuur van Holland Rijnland. Dit komt omdat de uitvoering van het project de verantwoordelijkheid is van de uitvoerende gemeente. Informeel berichten projectleiders hun ambtelijke collega's van Holland Rijnland wel over de voortgang.

Met betrekking tot onderzoeksvraag 4 resulteert dit in het volgende antwoord:

4. *Hoe is de cofinanciering van het Regionaal Groenprogramma vormgegeven en wat zijn de effecten van dat beleid?* Voor het Groenprogramma is een Regionaal Programma opgesteld, waarna uitvoeringsovereenkomsten met een gemeente of clusters van zijn opgesteld. Hierin zijn te ondernemen projecten gespecificeerd. Deze documenten zijn betrokken in en vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland. In deze documenten zijn doelstellingen en investeringen van de projecten benoemd. Doelstellingen zijn geformuleerd op het niveau van de gemeente (of gemeenten) waar het project plaatsvindt. De clusters van gemeenten hebben ter uitwerking van het Regionaal Groenprogramma en ter voorbereiding van de uitvoeringsovereenkomsten ieder een eigen Gebiedsprogramma Regionaal Groenprogramma voor hun cluster opgesteld en vast laten stellen in de raden van de gemeenten binnen het cluster. Of de projecten bijdragen aan de algemene doelstellingen van de regio Holland Rijnland ('behoud natuurwaarden') is op basis van de beschikbare informatie echter niet vast te stellen.

Bijlage 2 Normenkader

Het volgende normenkader is in dit onderzoek toegepast.

Onderzoeksvraag	Norm
Feitenonderzoek	
<p>1. Welke taken heeft Holland Rijnland ten aanzien van het RIF en op welke wijze zijn die vastgelegd?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voldoen aan algemene wettelijke regelgeving en voorschriften ▪ Inning van gelden ▪ Beheer van gelden ▪ Investerings in projecten ▪ Sturing op projecten (projectcontracten) ▪ Controle op investeringen ▪ Meting van beoogde doelstellingen 	<p>a. Aan het beheer van het investeringsfonds ligt een stelsel van regels, voorschriften en procedures ten grondslag dat in lijn is met de geldende regels voor financiële controle en verantwoording. Deze regels zijn vastgesteld door het algemeen bestuur van het samenwerkingsverband.</p> <p>b. De geldende regels, voorschriften en procedures worden conform dit stelsel in de praktijk toegepast.</p>
<p>3. Welke bestedingen hebben plaatsgevonden en zullen komende tijd plaats vinden?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bestedingen tot medio februari 2013 ▪ Voorziede bestedingen tot en met 2022 ▪ Milestones/go – no go besluiten tot en met 2022 	<p>a. De bestedingen tot en met februari 2013 zijn gedocumenteerd en inzichtelijk</p> <p>b. Er bestaat een planning van bestedingen tot en met 2022 en deze is inzichtelijk</p> <p>c. Ten aanzien van elk project zijn milestones en go-no go besluiten gepland</p> <p>d. Het is duidelijk welke middelen terug naar gemeenten kunnen vloeien als een project niet wordt uitgevoerd (no go besluit)</p>
Beleidsvaluatie	
<p>4. Hoe verloopt de besluitvorming over beleid en beheer van het RIF?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Besluiten over beleid ▪ Besluiten over beheer ▪ Wijze waarop raden hebben kunnen meepraten over besluiten / controle op besluiten 	<p>a. De relevante beleidsdoelen, alsook de bijbehorende te bereiken resultaten en prestaties, zijn SMART geformuleerd.</p> <p>b. Voor de betrokken ambtenaren en bestuurders is helder welke concrete resultaten en prestaties van hun worden verwacht.</p> <p>c. Het Dagelijks Bestuur van het samenwerkingsverband legt conform de geldende afspraken verantwoording af over de ontwikkelde activiteiten (prestaties) en gerealiseerde resultaten.</p> <p>d. Het Dagelijks Bestuur maakt aantoonbaar dat er verband is tussen de activiteiten, resultaten en de beoogde beleidsdoelen</p> <p>e. Het Dagelijks Bestuur van het</p>

Onderzoeksvraag	Norm
	samenwerkingsverband evalueert de werking van de verstrekte subsidies en het onderliggende beleid. Aan de evaluatie worden leerpunten verbonden die concreet worden geïmplementeerd.
<p>5. Hoe is de cofinanciering van de projecten in het Regionaal Groenprogramma vormgegeven en wat zijn de effecten van dat beleid?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De doelstellingen van beleid ▪ De voorwaarden die aan de cofinanciering zijn verbonden ▪ De werking van de cofinanciering in de praktijk ▪ De effecten van de cofinanciering 	<ul style="list-style-type: none"> a. De doelstellingen van de cofinanciering zijn voldoende omschreven b. Er heeft een analyse van mogelijke uitvoeringsstrategieën plaatsgevonden c. De uitvoering vindt plaats volgens de overeengekomen strategie d. Het beleid leidt tot de gewenste effecten
<p>6. Hoe is de verantwoording aan de gemeenteraden over de besluitvorming en bestedingen geregeld?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De wijze waarop besluiten aan de gemeenteraden zijn verantwoord (kanalen en regelmaat) ▪ De wijze waarop bestedingen aan de gemeenteraden zijn verantwoord (kanalen en regelmaat) 	<ul style="list-style-type: none"> a. De raden hebben inzicht in de risico's van de verplichtingen die in het kader van het RIF worden aangegaan en de raden hebben procedures tot hun beschikking om de risico's te beperken indien nodig.
<p>7. In welke mate is sprake van een doelmatige uitvoering van de taken?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opbouw beheerskosten ▪ Beheerskosten in verhouding tot de investeringen ▪ Beheerskosten in verhouding tot investeringen bij vergelijkbare fondsen 	<ul style="list-style-type: none"> a. De beheerskosten zijn door Holland Rijnland inzichtelijk gemaakt b. De beheerskosten staan in redelijke verhouding tot de investeringen c. De beheerskosten zijn als percentage van de investeringen vergelijkbaar met die van investeringsfondsen in andere gemeenschappelijke regelingen (Benchmark)
Informatievoorziening	
<p>8. Kunnen de raden van de deelnemende gemeenten met de reguliere informatie de sturende en controlerende rol uitoefenen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> a. De gemeenteraden hebben een duidelijk beeld van hun huidige en gewenste rol in het beheer van het investeringsfonds. b. De gemeenteraden zijn tevreden over de rol die zij hebben in het beheer van het RIF.

Bijlage 2.1 Toetsing van de projecten aan het normenkader

In onderstaande tabellen wordt de verkregen informatie over de projecten getoetst aan het normenkader. Toetsing aan het eerste stelsel van normen blijft achterwege. De reden om deze twee eerste normen niet te specificeren naar elk project is dat alle projecten op deze norm op dezelfde, algemene wijze, beoordeeld kunnen worden. In hoofdstuk 2 is betoogd dat het stelsel van regels, voorschriften en procedures ten aanzien van het RIF voldoende in lijn zijn met de geldende regels, en vastgelegd zijn in de Beheersverordening van het RIF. Deze afspraken worden ook in de praktijk toegepast.

Evenmin wordt over de toetsing aan het vierde stelsel van normen in deze bijlage gerapporteerd. Deze normen hebben alleen betrekking op het Regionaal Groenprogramma en zijn als zodanig al hierboven ter sprake gekomen.

Ook over de normen die betrekking hebben op de positie van de gemeenteraden bevat deze bijlage geen informatie. Deze zijn in hoofdstuk 3 al aan de orde geweest en komen eveneens aan de orde in bijlage 3. Dit betreft de normen onder categorie 5 en 7.

Norm	Rijnlandroute	HOV	Noordelijke ontsluiting	Regionaal Project Versterking Duin- en Bollenstreek	Regionaal Groenprogramma
2a De bestedingen tot en met februari 2013 zijn gedocumenteerd en inzichtelijk	Er hebben zich nog geen bestedingen voorgedaan.	Er hebben zich nog geen bestedingen voorgedaan.	Er hebben zich nog geen bestedingen voorgedaan.	Neen, bestedingen uit het RIF zijn integraal onderdeel van de totale begroting van de GOM.	Ja, de bestedingen zijn gedocumenteerd en inzichtelijk.
2b Er bestaat een planning van bestedingen tot en met 2022 en deze is inzichtelijk	Er bestaat een inzichtelijke planning	Er bestaat een inzichtelijke planning	Er bestaat een inzichtelijke planning	Ja, er bestaat een planning met zekere investeringen vanuit het RIF van in totaal 10 miljoen euro tot 2022.	Er bestaat een planning tot 2016, deze is inzichtelijk
2c Ten aanzien van elk project zijn milestones en go-no go besluiten gepland	Voor het project zijn geen specifieke milestones geformuleerd	Voor het project zijn geen specifieke milestones geformuleerd	Voor het project zijn geen specifieke milestones geformuleerd	Elk project is een milestone, de aandeelhoudende gemeenten beslissen daarover. Maar niet binnen het verband Holland Rijnland	milestones en go – no go besluiten zijn de verantwoordelijkheid van de gemeenten
2d Het is duidelijk welke middelen terug naar gemeenten kunnen vloeien als een project niet wordt uitgevoerd (no go besluit)	Het is duidelijk dat alle middelen terug naar de gemeenten gaan als het project niet wordt uitgevoerd	Het is duidelijk dat alle middelen terug naar de gemeenten gaan als het project niet wordt uitgevoerd	Het is duidelijk dat alle middelen terug naar de gemeenten gaan als het project niet wordt uitgevoerd	Nee, een no go besluit is onder normale omstandigheden niet meer mogelijk. Er zijn reeds voor 70 miljoen investeringsverplichtingen aangegaan. In essentie betekent dit overigens dat duidelijk is dat er geen middelen zullen terugvloeien.	Eventueel niet bestede gelden per project vloeien terug in het fonds, en gaan niet terug naar de gemeenten

Norm	Rijnlandroute	HOV	Noordelijke ontsluiting	Regionaal Project Versterking Duin- en Bollenstreek	Regionaal Groenprogramma
3a De relevante beleidsdoelen, alsook de bijbehorende te bereiken resultaten en prestaties, zijn SMART geformuleerd.	De beleidsdoelen zijn nog globaal. Dat is inherent aan een omvangrijk infrastructureel project als deze dat zich feitelijk nog in de planvormingsfase bevindt.	De beleidsdoelen zijn nog globaal. Dat is inherent aan een omvangrijk infrastructureel project als deze dat zich feitelijk nog in de planvormingsfase bevindt.	Nee, de beleidsdoelen zijn vooral globaal opgeschreven; 'het verbeteren van de doorstroom van het wegennet tussen de noordelijke bollengemeenten'.	Nee, de doelstellingen zijn voornamelijk globaal: 'het door middel van actieve gebieds(her)ontwikkeling tot stand brengen van een economisch en ruimtelijk vitale Duin- en Bollenstreek'.	De beleidsdoelen van het project als geheel zijn globaal. De doelen van de afzonderlijke projecten zijn SMART.
3b Voor de betrokken ambtenaren en bestuurders is helder welke concrete resultaten en prestaties van hun worden verwacht.	n.v.t., het project bevindt zich nog in de planvormingsfase	n.v.t., het project bevindt zich nog in de planvormingsfase	n.v.t., het project bevindt zich nog in de planvormingsfase	Ja, in de uitvoering is helder welke resultaten en prestaties worden verwacht. Prestaties worden gemeten in aantal hectaren herontwikkelde grond,	Nee, de projecten zijn weliswaar voor de lokale betrokken ambtenaren en bestuurders helder, maar de vraag is of dit ook op het niveau van Holland Rijnland is.
3c Het Dagelijks Bestuur van het samenwerkingsverband legt conform de geldende afspraken verantwoording af over de ontwikkelde activiteiten (prestaties) en gerealiseerde resultaten.	n.v.t. er vinden nog geen activiteiten plaats	n.v.t. er vinden nog geen activiteiten plaats	n.v.t. er vinden nog geen activiteiten plaats	Verantwoording wordt in eerste instantie afgelegd door de directeur van de GOM aan de aandeelhouders en de Raad van Commissarissen. Het DB van Holland Rijnland legt globaal verantwoording af aan de gemeenteraden,	In het jaarverslag en de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de ontwikkelde activiteiten en de realisatie.

Norm	Rijnlandroute	HOV	Noordelijke ontsluiting	Regionaal Project Versterking Duin- en Bollenstreek	Regionaal Groenprogramma
3d Het Dagelijks Bestuur maakt aantoonbaar dat er verband is tussen de activiteiten, resultaten en de beoogde beleidsdoelen	n.v.t. er vinden nog geen activiteiten plaats	n.v.t. er vinden nog geen activiteiten plaats	n.v.t. er vinden nog geen activiteiten plaats	n.v.t., er is geen relatie te leggen tussen de ingezette rif-middelen en de door het GOM bereikte resultaten	nee
3e Het Dagelijks Bestuur van het samenwerkingsverband evalueert de werking van de verstrekte subsidies en het onderliggende beleid. Aan de evaluatie worden leerpunten verbonden die concreet worden geïmplementeerd	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Afgeronde projecten worden gemeentelijk niveau geëvalueerd. Voor het Regionaal Groenprogramma is door Holland Rijnland een evaluatie in 2015 voorzien

Norm	Rijnlandroute	HOV	Noordelijke ontsluiting	Regionaal Project Versterking Duin- en Bollenstreek	Regionaal Groenprogramma
6a De beheerskosten zijn door Holland Rijnland inzichtelijk gemaakt	Nee, de kosten zijn in eerste instantie niet inzichtelijk, maar kunnen dat wel worden gemaakt.	Nee, de kosten zijn in eerste instantie niet inzichtelijk, maar kunnen dat wel worden gemaakt.	Nee, de kosten zijn in eerste instantie niet inzichtelijk, maar kunnen dat wel worden gemaakt.	Nee, de beheerskosten zijn niet door HR inzichtelijk gemaakt. deze worden ook niet door HR gemaakt, maar door de GOM.	Nee, de kosten zijn in eerste instantie niet inzichtelijk, maar kunnen dat wel worden gemaakt
6b De beheerskosten staan in redelijke verhouding tot de investeringen	Ja, de verwachte beheerskosten over de gehele looptijd van het project staan met circa 1,1% in redelijke verhouding tot de investeringen.	Ja, beheerskosten (1,5 %) zijn redelijk te noemen.	Niet bekend	De beheerskosten staan met 2% tot 5% in redelijke verhouding tot de investeringen.	Met 2,7% staan de kosten in redelijke verhouding tot de investeringen.
6c De beheerskosten zijn als percentage van de investeringen vergelijkbaar met die van investeringsfondsen in andere gemeenschappelijke regelingen (Benchmark)	Er zijn geen vergelijkbare fondsen aangetroffen, zodat geen uitspraken kunnen worden gedaan.	Er zijn geen vergelijkbare fondsen aangetroffen, zodat geen uitspraken kunnen worden gedaan.	Er zijn geen vergelijkbare fondsen aangetroffen, zodat geen uitspraken kunnen worden gedaan.	Er zijn geen vergelijkbare fondsen aangetroffen, zodat geen uitspraken kunnen worden gedaan.	Er zijn geen vergelijkbare fondsen aangetroffen, zodat geen uitspraken kunnen worden gedaan.

Bijlage 3: Bevindingen betrokkenheid raden bij besluitvorming RIF(-projecten)

In onderstaande tabel is samengevat hoe de bestuurlijke gang van zaken met betrekking tot besluitvorming en behandeling van voor het RIF relevante stukken heeft plaatsgevonden.

Gemeente	Besluitvorming totstandkoming RIF	Procedure behandeling stukken RIF	Behandeling van specifieke RIF-projecten in de raad				
			Rijnlandrou te	RGL / HOV- net	NOG	Regionaal Project	Regionaal Groenprog
Hillegom	Besluitvorming in de raad voorafgaand aan besluit in AB	Regionale zaken worden sinds 2013 in een regio-overleg besproken.	ja	Nee	Ja	Ja	ja
Leiden	Besluitvorming in de raad voorafgaand aan besluit in AB	Bij belangrijke besluiten, eerst besluitvorming door de raad, dan door het AB	ja	ja	nee	nee	ja
Leiderdorp	Tijdens de besluitvorming in de raad zijn aanpassingen gedaan en zijn door het AB overgenomen	Stukken voor het AB worden besproken in de Regiocommissie	ja	nee	nee	nee	ja
Lisse	Besluitvorming in de raad voorafgaand aan besluit in AB	Stukken voor het PHO (niet AB) worden besproken in de commissie Regionale Zaken	ja	ja	ja	nee	nee
Noordwijk	Besluitvorming in de raad voorafgaand aan besluit in AB	Stukken voor het AB worden besproken in de commissie Regionale Zaken	nee	ja	ja	nee	nee
Noordwijker hout	Besluitvorming in de raad voorafgaand aan besluit in AB	Voorafgaand aan de AB-vergadering worden de stukken voorgelegd en indien nodig wordt het in de commissie besproken	ja	ja	ja	nee	nee
Oegstgeest	Besluitvorming in de raad voorafgaand aan besluit in AB	De stukken voor het AB worden besproken in de commissie Regiozaken.	ja	ja	ja	nee	ja
Teylingen	Besluitvorming in de raad voorafgaand aan besluit in AB	De stukken voor het AB worden voorgelegd aan de Regiowerkgroep	nee	ja	ja	ja	ja
Voorschoten	Tijdens besluitvorming, besluit geamendeerd en College de opdracht gegeven dit in te brengen in het AB. Heeft tot aanpassing van het AB-besluit geleid.	College informeert en adviseert de raad met een oplegnotitie over de regionale samenwerking voorafgaand aan de AB-vergaderingen	ja	nee	nee	nee	nee

Leiden

De gemeente Leiden heeft het besluit tot deelname aan het RIF en de vaststelling van de Beheersverordening ter besluitvorming in de raad gebracht. In aanloop naar elke vergadering van het Algemeen Bestuur wordt de raad geïnformeerd over de agendastukken en het standpunt van het College aangaande deze stukken. De raad van Leiden wordt gevraagd te besluiten over de groenprojecten, de RijnGouwelijn/HOV-net en de Rijnlandroute. De besluitvorming door de raad vindt in de regel plaats voordat besluitvorming in het Algemeen Bestuur plaatsvindt.

Rijnlandroute

- Raadsvoorstel d.d. 26 oktober 2010: De raad wordt gevraagd in te stemmen met de financiering en trajectkeuze voor de Rijnlandroute. Het voorstel wordt ongewijzigd overgenomen.
- Raadsvoorstel d.d. 31 mei 2012. De raad wordt gevraagd een besluit te nemen over de tracékeuze Rijnlandroute. Het voorstel wordt ongewijzigd overgenomen

HOV-net Zuid-Holland Noord/ RijnGouwelijn

- Raadsvoorstel d.d. 31 mei 2012. De raad wordt gevraagd in te stemmen met de afsluiting van het project RijnGouwelijn en in te stemmen met het initiatief nieuw OV-project Zuid-Holland Noord. De raad wordt in het besluit geïnformeerd over de redenen waarom het project een andere scope krijgt en wordt gevraagd om in te stemmen met de verdere uitwerking van het nieuwe OV-project.
- Raadsvoorstel d.d. 5 februari 2013 waarin de raad gevraagd wordt te besluiten over de beëindiging van de bestuursovereenkomsten RijnGouwelijn en in te stemmen met een bestuursovereenkomst HOV-net Zuid-Holland Noord.

Noordelijke Ontsluiting Greenport

Geen stukken over aangetroffen.

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij

Geen stukken over aangetroffen.

Regionaal Groenprogramma

Het groenprogramma is op meerdere momenten aan de orde geweest in de raad:

- Raadsvoorstel d.d. 27 mei 2010. Vaststellen Gebiedsprogramma Stedelijke Agglomeratie als kader en aanvraag voor medefinanciering voor de regionale groenprojecten.
- B&W aanbiedingsformulier d.d. 18 mei 2010 waarin de raad wordt geïnformeerd over het gebiedsprogramma Veenweide / Plassengebied.
- B&W aanbiedingsformulier d.d. 9 november 2010 waarin de raad wordt geïnformeerd over de Uitvoeringsovereenkomst gebiedsprogramma Veenweide/ Plassengebied.
- B&W aanbiedingsformulier d.d. 9 april 2013 waarin de raad wordt geïnformeerd over de uitvoeringsovereenkomst 2012-2016 Regionaal Groenprogramma.

Leiderdorp

Op 28 december 2006 stelt het College van B&W aan de raad voor om in te stemmen met het RIF en akkoord te gaan met bijdrage uit gemeentefonds van € 571.022 per jaar van 2008 t/m 2022. Op 12 februari 2007 stemt de raad in met oprichting van het RIF. Er is tijdens deze vergadering een motie aangenomen waarin Holland Rijnland wordt

verzocht onderzoek te doen naar de mogelijkheid van een bijdrage van het bedrijfsleven. Op 18 september wordt de raad gevraagd in te stemmen met de ontwerp Beheersverordening RIF. Op 29 oktober stemt de raad in. Inclusief alle voorgestelde wijzigingen die voor een deel ook uit Leiderdorp afkomstig waren. De stukken voor de vergaderingen van het Algemeen Bestuur worden steeds aan alle raadsleden toegestuurd. Verder komt de RIF voornamelijk aan de orde in de Regiocommissie. In de periode 2008-2013 komen twee projecten aan de orde in de raad: de Rijnlandroute en de Groenprojecten. De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij, de RijnGouwewijn/ HOV-net ZHN en de Noordelijke Ontsluiting Greenport komen alleen in de algemene jaarstukken aan de orde en zijn geen onderwerp van discussie.

Rijnlandroute

Op 22 november 2010 besluit de raad niet akkoord te gaan met een bijdrage tweede tranche RIF. De raad is niet tegen de Rijnlandroute, maar kan de wijze van financiering niet steunen omdat hij niet overtuigd is van de financiële en bestuurlijke haalbaarheid van het voorstel. Rijk en Provincie zijn aan zet volgens de raad.

Op 18 maart 2013 besluit de raad toch akkoord te gaan. Belangrijke argumenten zijn: regionale solidariteit, Leiderdorp was de enige gemeente die niet instemde. De Rijnlandroute is van belang voor de economische ontwikkelingen in de regio, een betere bereikbaarheid en doorstroming van het verkeer in de regio en het vrijwaren van bebouwing in o.a. het Groene Hart.

HOV-net Zuid-Holland Noord/ RijnGouwewijn

Geen stukken aangetroffen.

Noordelijke Ontsluiting Greenport

Geen stukken over aangetroffen.

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij

Geen stukken over aangetroffen.

Regionaal Groenprogramma

In de raad van 9 maart 2009 is de raad gevraagd het inrichtingsplan en het uitvoeringsprogramma Boterhuispolder Leiderdorp-Teylingen vast te stellen. De raad neemt een amendement met betrekking tot het afsluiten van paden ten noorden van de Nieuweweg tijdens het broedseizoen raadsbreed aan. Vervolgens stelt de raad het aldus gewijzigde besluit vast.

Holland Rijnland biedt B&W op 17 juli 2009 het concept Regionaal Groenprogramma aan. De Raad wordt op 21 juli 2009 door B&W uitgenodigd wensen en bedenkingen ten aanzien van het concept Regionaal Groenprogramma kenbaar te maken. Raad wordt door B&W op 8 september aanbevolen kennis te nemen van het Regionaal Groenprogramma en eventuele wijzigingen mee te geven aan het College.

Op 13 oktober 2009 gaat er een brief naar Holland Rijnland waarin door het College vragen worden gesteld over het Regionaal Groenprogramma. De raad heeft circa 30 opmerkingen ten aanzien van het Regionaal Groenprogramma kenbaar gemaakt aan Holland Rijnland.

In de Raad van 13 juli 2009 besluit de raad unaniem een gemeentelijke bijdrage voor de uitvoering van de plannen Boterhuispolder en Polder Achthoven te reserveren en de kosten voor de planvoorbereiding Boterhuispolder te dekken.

In de Raad van 11 okt. 2010 stelt de raad het bestemmingsplan Boterhuispolder, met inachtneming van de 'Nota beantwoording zienswijzen ontwerpbestemmingsplan' en de 'Staat van wijzigingen' vast.

Oegstgeest

- Op 30 oktober 2007 stemt de raad in met de Beheersverordening Regionaal investeringsfonds Holland Rijnland. In de commissie Regiozaken van 11 februari 2010 komt de aanpassing van de Beheersverordening aan de orde, evenals het Regionaal Groenprogramma en de RijnGouwelijn.
- Op 16 juni 2011 wordt in de commissie Regiozaken de bijeenkomst van het Algemeen Bestuur van 29 juni voor besproken. Daarbij komen de RijnGouwelijn en de Noordelijke Ontsluiting Greenport aan de orde.
- Op 13 december 2012 komt in de commissie Regiozaken de evaluatie van het RIF aan de orde ter voorbereiding van het Algemeen Bestuur van 19 december.
- Op 21 maart 2013 komt in de commissie Regiozaken aan de orde: Noordelijke Ontsluiting Greenport (geen opmerkingen) en HOV-net Zuid-Holland Noord (de onthouding Oegstgeest van stemming ten aanzien van oost heeft geen invloed op het project in west).

Rijnlandroute

Geen stukken aangetroffen.

HOV-net Zuid-Holland Noord/ RijnGouwelijn

Het project wordt besproken in vergadering Regiozaken op 11 februari 2010: De Bestuursovereenkomst RijnGouwelijn-West wordt ter kennisgeving aangenomen, verder zijn er geen inhoudelijke inhoudelijk bijdragen.

In vergadering Commissie Regiozaken van 21 maart 2013 heeft de portefeuillehouder aangegeven dat niet hij de bestuursovereenkomst HOV-net ZHN getekend heeft, maar Holland Rijnland.

Noordelijke Ontsluiting Greenport

Dit project komt aan de orde in de Regiocommissie van 16 juni 2011, waarin vragen worden gesteld over de bezuinigen.

Regionaal Groenprogramma

Het voorstel Regionaal Groenprogramma Holland Rijnland 2010-2020 is besproken in Regiocommissie op 1 februari 2010.

Voorschoten

De gemeente Voorschoten heeft het besluit tot deelname aan het RIF en de vaststelling van de Beheersverordening ter besluitvorming in de raad gebracht. Dat heeft tot stevige discussie geleid in de raad van 25 januari in 2007. Op basis van die discussie is het raadsvoorstel op verschillende punten aangepast:

- Aan de eerste bullit van punt 2 van het besluit is toegevoegd dat nut en noodzaak voor de aanleg van een wegverbinding "duidelijk en ten genoegen van de gemeenteraad" moeten zijn aangetoond.
- Aan de vierde bullit van punt 2 van het besluit is toegevoegd dat, indien wordt besloten voor de aanleg van de RW 11-variant, deze "volledig" ondergronds zal worden aangelegd.
- Aan punt 2 van het besluit is een vijfde bullit toegevoegd: "de regio trekt "schouder aan schouder" met Voorschoten op om een tweedeling van de gemeente Voorschoten door de Rijnlandroute te voorkomen".
- Punt 3 van het besluit begint met het woord "alleen".
- In punt 4 van het besluit wordt het zinsdeel "besloten wordt de Rijnlandroute niet volledig ondergronds aan te leggen" vervangen door "niet wordt voldaan aan alle onder punt 2. genoemde uitgangspunten".

Op 22 november wordt de Beheersverordening RIF vastgesteld door de raad.

In aanloop naar elke vergadering van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland worden de commissie en de raad geïnformeerd over de agendastukken en het standpunt van het College aangaande deze stukken (in een zogenaamde oplegnotitie aan de raad). Bij elk voorstel voor het Algemeen Bestuur formuleert het College een Voorschotens perspectief waarin wordt aangegeven hoe het College zich in het Algemeen Bestuur wil opstellen. Dit leidt ook geregeld tot vragen en discussies over de verschillende RIF-projecten. En in een aantal gevallen tot voorstellen voor amendering van de stukken voor het Algemeen Bestuur. Dit laatste veelal op initiatief van het College.

De raad van Voorschoten wordt gevraagd in te stemmen met de handelingswijze die het college voorstelt voor het AB. De besluitvorming door de raad vindt plaats voordat besluitvorming in het Algemeen Bestuur plaatsvindt. De Rijnlandroute is het enige RIF-project waar Voorschoten actief invloed op uitoefent, meestal op instigatie van het College en soms naar aanleiding van discussie in de raad. Er is zelfs één keer in vertrouwelijkheid over gesproken. Bij de andere projecten wordt in de regel voorgesteld om akkoord te gaan met de AB-voorstellen, meestal omdat er geen direct Voorschotens belang in het geding is.

Rijnlandroute

- In voorbereiding op de vergadering Algemeen Bestuur Holland Rijnland van 17 februari 2010 wordt gesteld dat trechtering MER Rijnlandroute zorgvuldig moet gebeuren. Ook moet er aandacht zijn voor inpassing in groen en het 3e alternatief ontsluiting langs Oostvlietpolder.
- Voorbespreken AB-vergadering Holland Rijnland van 30 november 2010: Met betrekking tot de aanvullende financiering Rijnlandroute deelt het College mee dat maandag 29 november nog een aanvullende brief komt van het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland. Besloten wordt deze brief dan in de commissie Wonen, Ruimte en Groen te bespreken en tevens wordt afgesproken dat de portefeuillehouder een amendement zal voorbereiden voor het Algemeen Bestuur.
- Op 7 juni 2011 wordt in beslotenheid over de Rijnlandroute beraadslaagd.

HOV-net Zuid-Holland Noord/ RijnGouwelijn

Geen stukken aangetroffen.

Noordelijke Ontsluiting Greenport

Enkele keren genoemd in de oplegnotie voor de raad ter voorbereiding op de besluiten van het Algemeen Bestuur. Voorgesteld wordt om in te stemmen om dat er geen specifiek Voorschotens belang in het geding is.

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij

Enkele keren genoemd in de oplegnotie voor de raad ter voorbereiding op de besluiten van het Algemeen Bestuur. Voorgesteld wordt om in te stemmen om dat er geen specifiek Voorschotens belang in het geding is.

Regionaal Groenprogramma

Enkele keren genoemd in de oplegnotie voor de raad ter voorbereiding op de besluiten van het Algemeen Bestuur. Voorgesteld wordt om in te stemmen om dat er geen specifiek Voorschotens belang in het geding is.

Hillegom

In de raadsvoorstellen betreffende het RIF wordt steeds benadrukt wat het belang is van het RIF, en in het bijzonder wat het belang is voor de gemeente Hillegom. Ook worden de overwegingen van het College nauwkeurig uiteengezet. Het College beschrijft bijvoorbeeld de kritische kanttekeningen die zij hebben ten aanzien van het RIF, maar ook de manier waarop ze deze kanttekeningen hebben neergelegd bij Holland Rijnland of om welke acties zij in het licht van deze kritiek hebben gevraagd.

Bij besluit van 12 juli 2007 heeft de raad van Hillegom de besluitvorming over de instelling en het beheer van het RIF verdaagd, vanwege een aantal onduidelijkheden in de ontwerp Beheersverordening. Het College heeft vervolgens bij Holland Rijnland gestuurd op de gewenste verduidelijking. Op 11 oktober 2007 heeft de raad alsnog ingestemd met de ontwerp Beheersverordening.

Met behulp van korte overzichten wordt inzichtelijk gemaakt welke adviezen er zijn gegeven over de agenda en stukken van alle Portefeuillehoudersoverleggen van Holland Rijnland. In de adviezen wordt, waar relevant, specifiek ingegaan op het belang van het betreffende agendapunt voor de gemeente Hillegom. De stukken voor de Portefeuillehoudersoverleggen betreffen meestal informatie over de wijze van besluitvorming over een van de RIF-projecten.

De financiële verantwoording aan de raad vindt plaats op het algemene niveau van het samenwerkingsverband Holland Rijnland, en dus niet per project.

Rijnlandroute

Raadsvoorstel 18 november 2010: In dit voorstel wordt de raad van Hillegom geïnformeerd over de aanvullende bijdrage aan het RIF voor het kunnen realiseren van de Rijnlandroute. Het College geeft aan dat “het College bevoegd is tot het aangaan van overeenkomsten. Wij willen de raad echter vooraf in staat stellen om wensen en bedenkingen kenbaar te maken.”

HOV-net ZHN/ RijnGouwelijn

Geen stukken aangetroffen

Noordelijke Ontsluiting Greenport

- Raadsvoorstel 8 maart 2007: In dit raadsvoorstel wordt de meerwaarde van deelname aan het RIF toegelicht. Ook benadrukt het College van Hillegom dat “zij bij Holland Rijnland stuurt op een krachtige organisatorische en bestuurlijke inzet op het project Noordelijke Ontsluiting, en ook aandacht te hebben voor lokale infrastructurele knelpunten binnen de Greenport”. Het College laat benadrukt hiermee het bijzondere belang van het project Noordelijke Ontsluiting.
- Raadsvoorstel 18 november 2011: In dit raadsvoorstel wordt benadrukt wat het belang is van het project Noordelijke Ontsluiting Greenport voor de gemeente Hillegom en op welke manier Holland Rijnland zich inzet voor realisatie van dit project.

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij

Raadsvoorstel 8 maart 2007: In dit raadsvoorstel wordt de meerwaarde van deelname aan het RIF toegelicht. Ook benadrukt het College van Hillegom dat “zij bij Holland Rijnland stuurt op een krachtige organisatorische en bestuurlijke inzet op het project Offensief van Teylingen, en ook aandacht te hebben voor lokale infrastructurele knelpunten binnen de Greenport”. Het College laat benadrukt hiermee het bijzondere belang van het project Offensief van Teylingen.

Regionaal Groenprogramma

Raadsvoorstel 8 maart 2007: In dit raadsvoorstel wordt de meerwaarde van deelname aan het RIF toegelicht. Ook benadrukt het College van Hillegom dat “zij bij Holland Rijnland stuurt op een krachtige organisatorische en bestuurlijke inzet op het project Regionaal Groenprogramma, en ook aandacht te hebben voor lokale infrastructurele knelpunten binnen de Greenport”. Het College laat benadrukt hiermee het bijzondere belang van het project Regionaal Groenprogramma

Lisse

De gemeente Lisse heeft op 25 oktober 2007 de intentieovereenkomst en de Beheersverordening RIF aangenomen en onderschreven.

In het najaar van 2010 is besloten over de aanvullende bijdrage voor de Rijnlandroute (18 november 2010).

Voor 2012 zijn de nodige raadsdocumenten gevonden met betrekking tot het voorkeurstracé van de Rijnlandroute, de scopewijziging in de RijnGouwelijn, evaluatie van de voortgang in het algemeen, apart over de voortgang van het Programma Ontsluiting Greenport.

Lisse werkt met een commissie Regionale Zaken. Voordat de Portefeuillehoudersoverleggen plaatsvinden, worden de ambtelijke adviezen die zijn opgesteld over de agenda's besproken in de commissie Regionale Zaken. Voor de vergaderingen van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland gebeurt dit niet, omdat de agendapunten doorgaans al in de Portefeuillehoudersoverleggen aan de orde zijn geweest en de commissie Regio Zaken op dat moment al een standpunt heeft ingenomen en heeft meegegeven aan de portefeuillehouder. De agenda van het Algemeen Bestuur wordt dus niet door de gemeenteraad of commissie Regio Zaken besproken. Wanneer het RIF en de RIF-projecten op de agenda van een Portefeuillehoudersoverleg staan, wordt de commissie Regio Zaken hierover

geïnformeerd via de ambtelijke adviezen aan het College van B&W, die worden doorgestuurd aan de commissie Regionale Zaken. Wanneer het voorkomt dat een besluit in het Algemeen Bestuur vereist dat de raad zich daar over uitspreekt, wordt er uiteraard een raadsvoorstel opgesteld. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het opstellen van verordeningen en wijzigingen van de gemeenschappelijke regeling.

Noordwijkerhout

De gemeente Noordwijkerhout heeft een procesbeschrijving gemaakt voor de advisering en standpuntbepaling aangaande Holland Rijnland. Het streven is om een snel, maar wel nauwkeurig proces te volgen, met name omdat het risico bestaat dat het standpunt van Noordwijkerhout niet wordt overgenomen door het kleine aantal stemmen.

De raad van Noordwijkerhout heeft in aanloop naar de besluitvorming over het RIF een aantal voorwaarden gesteld aan de instemming met deelname aan het RIF. Het College van Noordwijkerhout heeft in reactie op deze voorwaarden een bestuurlijk overleg aangevraagd met het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland, om daarin de wensen en voorwaarden van de raad te bespreken.

In een brief d.d. 28 maart 2007 beschrijft het College de uitkomsten van het bestuurlijk overleg. Ook geeft het een toelichting op mogelijke stemverklaringen die de gemeente zal afgeven bij de besluitvorming over de financiële bijdrageregeling van Holland Rijnland.

In aanloop naar elke vergadering van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland wordt de raad geïnformeerd over de agendastukken en het standpunt van het College aangaande deze stukken.

De raad van Noordwijkerhout wordt regelmatig geïnformeerd over binnengekomen stukken of over de wijze waarop de raad (of een raadscommissie) betrokken wordt bij de voorbereidingen op een vergadering van het Algemeen Bestuur of Dagelijks Bestuur.

Een voorbeeld is de brief aan de raad d.d. 2 november 2011: De raad van Noordwijkerhout stelt kritische vragen over de gemeentelijke afdracht aan het RIF. Het College beantwoordt de vragen in een korte brief: “In de raadscommissie Ruimte en Wonen d.d. 26 oktober jl. is er een vraag gesteld over de vulling van het Regionaal Investeringsfonds. Jaarlijks dient de gemeente voor dit fonds een afdracht te doen van € 378.658,-. Geconstateerd is dat niet bij iedere woningbouwexploitatie er een bedrag per woning in rekening wordt gebracht voor de vulling van dit fonds. Via deze brief willen wij u informeren over het hoe en waarom.”

Rijnlandroute

- Brief aan raad betreffende AB-vergadering 12 juni 2012: In deze brief laat het College aan de raad weten haar zorgen te hebben over het draagvlak bij de meest betrokken gemeenten van de Rijnlandroute: “Dit mede in relatie tot de voorgestelde landschappelijke inpassing, waaronder die aan de zijde van het Groene Hart. De gemeente Noordwijkerhout dringt er, met de andere gemeenten in de Bollenstreek, bij het Dagelijks Bestuur op aan om er bij de voorbereiding van de besluitvorming m.b.t. de 2e tranche nadrukkelijk naar te streven dat alle RIF-gemeenten, ook die in de Leidse regio, hieraan hun bijdrage leveren.”

- Raadsvoorstel d.d. 27 oktober 2010: De raad wordt gevraagd in te stemmen met een aanvullende bijdrage voor het kunnen realiseren van de Rijnlandroute.

HOV-net ZHN/ RijnGouwelijn

- Brief aan raad betreffende AB-vergadering 12 juni 2012: Het College laat de raad weten een voorwaarde te stellen aan de scopewijziging van de RijnGouwelijn: “De gemeente Noordwijkerhout spreekt de intentie uit om de gereserveerde RIF-middelen van € 37,5 miljoen beschikbaar te houden voor hoogwaardig openbaar vervoer, onder de voorwaarde dat het totale budget van ruim € 450 miljoen geïnvesteerd wordt in het HOV- net Zuid-Holland Noord.”

Noordelijke Ontsluiting Greenport

- Brief aan raad d.d. 20 december 2007: De raad van Noordwijkerhout heeft een aantal voorwaarden gesteld aan instemming met de Beheersverordening: “De raad heeft de Noordwijkerhoutse leden van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland gemandateerd om in te stemmen met de Beheersverordening. Dit onder de belangrijkste voorwaarde, dat de realisatie van de Noordelijke Ontsluiting Greenport (een nieuwe verbindingsweg) niet gekoppeld is aan de ontwikkeling van grootschalige woningbouw en bedrijfsterreinen, die buiten de reeds gemaakte afspraken met de provincies en de regio vallen.” Het College geeft aan dat zij dit standpunt bevestigd wil zien door het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland.
- Brief aan raad d.d. 29 november 2010: In deze brief komen diverse agendapunten over een van de RIF-projecten aan bod. Het agendapunt over de Noordelijke Ontsluiting Greenport wordt nader toegelicht, met name vanwege het belang dat Noordwijkerhout heeft bij het project Noordelijke Ontsluiting Greenport.
- Brief aan raad betreffende AB-vergadering 29 juni 2011: In deze brief spreekt het College uit dat zij haar zorgen heeft over de realisatie van de Noordelijke Ontsluiting Greenport. Onduidelijk is in hoeverre zij naar aanleiding van deze zorgen actie heeft ondernomen of tot welke discussies dit in de raad van Noordwijkerhout heeft geleid.

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij.

Geen stukken aangetroffen.

Regionaal Groenprogramma

Geen stukken aangetroffen.

Noordwijk

College van B&W van Noordwijk hebben op 9 oktober 2007 het voorgenomen besluit geformuleerd om deel te nemen aan de inrichting van het RIF. Dit besluit is op 28 november door de gemeenteraad van Noordwijk genomen. Tegelijkertijd is ingestemd met de Beheersverordening en de investeringsstrategie.

Noordwijk kent een commissie regionale zaken, waarin alle relevante zaken ter sprake komen. Ook komen relevante onderwerpen in vakcommissies aan de orde.

Rijnlandroute

Geen stukken aangetroffen.

HOV-net ZHN/ RijnGouwelijn

Tijdens de vergadering van de Commissie voor Ruimte, Bereikbaarheid en Financiën van 6 juni 2012 worden de door Holland Rijnland voorgestelde wijzigingen in het tracé met instemming door de commissie besproken.

Noordelijke Ontsluiting Greenport.

Geen stukken aangetroffen.

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij

Geen stukken aangetroffen

Regionaal Groenprogramma

Geen stukken aangetroffen.

Teylingen

Op 1 juni 2006 stuurt het College van B&W een brief aan raad waarin staat dat College zich positief uitspreekt over het RIF. Holland Rijnland wordt door College uitgenodigd het belangrijk te vinden dat raadsleden door Holland Rijnland worden geïnformeerd over het fonds. Op 8 maart 2008 stemt de raad, onder voorwaarden in tot deelname aan het RIF. De raad vraagt ook direct aan het College om plannen op te stellen voor projecten op Teylingen grondgebied, te weten de Noordelijke rondweg en het NS-station Sassenheim, dat pas wordt gebouwd als de bus er kan stoppen en dus ook afhankelijk is van de Noordelijke rondweg. Op 20 september 2007 stemt de raad in met de inhoud van de ontwerp beheersovereenkomst.

Teylingen werkt met het zogenoemde 'Leiderdorps model'. Ambtelijke adviezen voor het College worden ter kennisgeving aangeboden aan de Regiowerkgroep. De Regiowerkgroep wordt uitdrukkelijk uitgenodigd om er iets van te vinden en vragen te stellen. Bij elke vergadering van het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland vindt een dergelijke adviesronde plaats. Het RIF staat zodoende regelmatig op de agenda van de Regiowerkgroep.

Rijnlandroute

Geen stukken aangetroffen.

HOV-net ZHN/ RijnGouwelijn

Raad van Teylingen heeft op 27 januari 2009 ingestemd met de concept OV visie Holland Rijnland

Noordelijke Ontsluiting Greenport

In maart 2011 is onder leiding van de provincie het project Verkenning gestart. Op 29 juni 2011 is het Programmaplan door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland vastgesteld. Op 21 januari 2013 stuurt Holland Rijnland de actualisatie aan gemeente Teylingen.

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij

- Op 12 maart 2009 wordt de raad gevraagd in te stemmen met de concept Regionale Structuurvisie 2020 en zienswijze in te dienen waar het concept niet strookt met het gemeentelijk beleid. De structuurvisie geeft de ruimtelijke kaders aan waarin de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij moet werken.

- Op 6 januari 2010 wordt in de regiowerkgroep de verstrekking van de financiële middelen aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij besproken.
- Op 3 februari 2011 wordt de raad gevraagd in te stemmen met het verstrekken van een garantstelling van 7 miljoen aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij op voorwaarde dat de andere 5 greenportgemeenten dat ook doen. Er wordt de raad verschillende scenario's voorgelegd.

Regionaal Groenprogramma

- Op 17 september 2009 biedt College het concept Groenprogramma Holland Rijnland ter meningsvorming aan de raad.
- Op 16 september 2010 wordt de raad gevraagd in te stemmen met bijdrage project Boterhuispolder. De bijdrage van de gemeente is € 200.000. RIF draagt € 234.872 bij. Andere subsidieverleners zijn de provincie (POP en Amendementsubsidie) en het Hoogheemraadschap van Rijnland. De raad stemt hiermee in.

Bijlage 4: Informatie en bronnen

Bijlage 4.1 Literatuurlijst

Voor dit onderzoek zijn de volgende documenten bestudeerd:

Bedrijf	Datum	Titel
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V.	27 mei 2012	Jaarverslag 2012
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 28 maart 2007	Intentieovereenkomst Regionale Investeringsstrategie
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 19 december 2007	Beheersverordening Regionaal Investeringsfonds
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 17 februari 2010	RIFverordening
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 17 februari 2010	Regionaal Groenprogramma 2010
	Besluiten in de AB, 17 februari 2010	Verstrekking financiële middelen RIF aan GOM
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 28 januari 2010	Bestuursovereenkomst RijnGouwelijk-West als basis voor de RIF-bijdrage
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 30 november 2010	Financiering RijnlandRoute door aanvullende bijdrage RIF
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 30 november 2010	Noordelijke Ontsluiting Greenport (NOG)
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 26 juni 2011	(Noordelijke) Ontsluiting Greenport Duin- en Bollenstreek
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 14 december 2011	Programmaplan RijnlandRoute in het RIF
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 12 juni 2012	Besluitvorming RijnlandRoute (na besluit GS over voorkeursalternatief)
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 12 juni 2012	Scope wijziging RijnGouwelijk/HOV-net Zuid- Holland Noord
AB Holland Rijnland	Besluiten in de AB, 19 december 2012	Evaluatie Regionaal InvesteringsFonds (RIF)

Bijlage 4.2 Respondenten

Voor dit onderzoek zijn in alfabetische volgorde de volgende respondenten geïnterviewd:

Naam	Organisatie	Datum
Martin d'Anjou	Coördinator Financiën, Holland Rijnland	22 april 2013
Annejuul Baas	Afdelingshoofd Ruimtelijke Agenda, Holland Rijnland	9 april 2013 16 juli 2013
Ingrid de Bondt	Gedeputeerde Verkeer en Vervoer Provincie Zuid-Holland	29 mei 2013
Freddy Blommers	Wethouder, Gemeente Voorschoten	24 april 2013
Xandra van Ginkel	Projectleider Ruimtelijke Agenda, Holland Rijnland	22 april 2013 16 juli 2013
Hilde Helleman	Opdrachtgever Verkeer en Vervoer, Provincie Zuid-Holland	14 mei 2013
Erik Kiers	Programmamanager Verkeer en Vervoer, Holland Rijnland	9 april 2013
Marco Louwman	Strategisch beleidsmedewerker Verkeer en Vervoer, Provincie Zuid-Holland	14 mei 2013
Godelieve Mars	senior projectleider Ruimtelijke Agenda Holland Rijnland	22 april 2013
Roelof van Netten	Secretaris / Algemeen Directeur Holland Rijnland	23 april 2013
Leo Persoon	Programmamanager, Provincie Zuid-Holland	17 mei 2013
Robert Strijk	Wethouder, Gemeente Leiden	16 mei 2013
John Stuurman	Wethouder, Gemeente Teylingen	23 april 2013
Marcel Vissers	Wethouder, Gemeente Noordwijkerhout	1 mei 2013
Kees Wassenaar	Wethouder, Gemeente Leiderdorp	1 mei 2013
Jos Wienen	Burgemeester, Gemeente Katwijk	1 mei 2013
Onno Zwart	Directeur, Greenport Ontwikkelingsmaatschappij	15 mei 2013

Bijlage 4.3 Deelnemers discussiebijeenkomst Algemeen Bestuur Holland Rijnland

Op woensdag 26 juni 2013 vond voor het onderzoek naar het Regionaal investeringsfonds een bijeenkomst met afgevaardigden namens het Algemeen Bestuur plaats. Deze bijeenkomst had de volgende deelnemers:

Naam	Gemeente
B. Bremer	Raadslid
	Gemeente Voorschoten
J. Uit den Boogaard	Wethouder
	Gemeente Kaag en Braassem
W. van Duijn	Wethouder
	Gemeente Katwijk
J. Gahrman	Raadslid
	Gemeente Zoeterwoude
B. Gotink	Raadslid
	Gemeente Noordwijkerhout
G. van Gruting	Raadslid
	Gemeente Leiden
I. ten Hagen	Wethouder
	Gemeente Hillegom
J. Hofman	Raadslid
	Gemeente Leiderdorp
M. van Kampen	Burgemeester
	Gemeente Teylingen
M. Lamers	Raadslid
	Gemeente Voorschoten
B. Mulder-Veenema	Raadslid
	Gemeente Noordwijk
J. Staatsen	Burgemeester
	Gemeente Voorschoten
J. Stuurman	Wethouder
	Gemeente Teylingen
W. Tönjann	Wethouder
	Gemeente Oegstgeest
K. Wassenaar	Wethouder
	Gemeente Leiderdorp

Bijlage 5: Tekst van artikel 17 in het Treasury Statuut

Artikel 17.

Met betrekking tot de treasuryactiviteiten dient tenminste de in de onderstaande tabel opgenomen informatie te worden verstrekt door de betreffende functionarissen:

Informatie	Frequentie	Informatie-verstrekker	Informatie-ontvanger
1. Gegevens m.b.t. toekomstige uitgaven en ontvangsten voor de liquiditeitenplanning;	Kwartaal / Incidenteel	Afdelingshoofden	Medewerker afd. Financiën
2. Liquiditeitenplanning;	Kwartaal	Medewerker afd. Middelen en Projecten onderdeel Financiën	Dagelijks Bestuur/ controller
3. Beleidsplannen treasury in Treasuryparagraaf van begroting;	Jaarlijks	Medewerker afd. Middelen en Projecten onderdeel Financiën	Dagelijks Bestuur/ controller
4. Evaluatie treasury activiteiten in Treasuryparagraaf van jaarrekening;	Jaarlijks	Medewerker afd. Middelen en Projecten Onderdeel Financiën	Dagelijks Bestuur/ controller
5. Voortgang onderdelen treasuryparagraaf via voor- en najaarsrapportage (Maraps);	Halfjaarlijks	Medewerker afd. Middelen en Projecten onderdeel Financiën	Dagelijks Bestuur/ controller
6. Verantwoording n.a.v. treasuryparagraaf via jaarverslag;	Jaarlijks	Medewerker afd. Middelen en Projecten onderdeel Financiën	Dagelijks Bestuur/ controller
7. Informatie aan derden (toezichthouder en CBS) zoals genoemd in art. 8 Wet fido.	Kwartaal	Medewerker afd. Middelen en Projecten onderdeel Financiën	Derden